

BIBELSTUDIER · 1. KVARTAL 2021

Esajas

Syvende Dags
Adventistkirken

ESAJAS

Bibelstudier for 1. kvartal 2021 er udarbejdet af arbejdsgruppen "Arbeitskreis Bibelschule" i Adventistkirkens tyske union – i overensstemmelse med de retningslinjer, der er givet af Generalkonferensen (den Intereuropæiske Division). Emnerne er de samme som i standardudgaven og præsenterer adventisternes kristne tro ud fra et bibelsk fundament på en tidssvarende måde. Materialet har et tydeligt europæisk (tysk) islæt. Det er bygget op omkring én tekst til hver dags afsnit. Teksten understøttes af en kort forklaring, der uddyber baggrunden for teksten, en tanke til fordybelse og et åbent spørgsmål til eftertanke.

KARAKTERUDVIKLING OG DANNELSE

Bibelstudier for 1. kvartal 2021

Forfatter af standardudgaven: Roy E. Gane

Redaktør for standardudgaven: Clifford Goldstein

Bearbejdelse: "Arbeitskreis Bibelschule"

Redaktion: Rolf Pöhler

© 2021 Saatkorn-Verlag GmbH, Abt. Advent-Verlag

Pulverweg 6, D-21337 Lüneburg, www.advent-verlag.de

Den danske udgave:

Syvende Dags Adventistkirken, sabbatsskoleafdelingen

Oversættelse: Jette og Christian Christiansen

Bibelcitater: Hvis ikke andet er angivet, er bibelcitater hentet fra Bibelen,

Den Hellige Skrifts Kanoniske Bøger (1992), fra Det Danske Bibelselskab

Korrekturlæsning: Robert Svendsen

Grafisk opsætning: Bente Schlederemann

Spørgsmål og henvendelser til Henrik Jørgensen

SYVENDE DAGS ADVENTISTKIRKEN, DANMARK

© 2020 Dansk Bogforlag, Nærum

	INTRODUKTION TIL 1. KVARTAL 2021	4
2. januar	1. Kald til omvendelse	6
9. januar	2. "Her er jeg, send mig!"	14
16. januar	3. Immanuel – Gud med os	22
23. januar	4. Beslutninger har konsekvenser	30
30. januar	5. Fredsfyrsten	38
6. februar	6. Hovmod står for fald	46
13. februar	7. "Den, der stoler på Gud ..."	54
20. februar	8. "Trøst mit folk!"	62
27. februar	9. Håbets bærere	70
6. marts	10. Én for alle	78
13. marts	11. Kærlighed i praksis	86
20. marts	12. "... dit lys kommer"	94
27. marts	13. "Se, jeg gør alting nyt!"	102

Esajas

Den historiske baggrund

Esajas levede i anden halvdel af det 8. årh. f.Kr. På denne tid optrådte profeterne Amos, Hoseas, Mika og Esajas. Perioden var præget af assyrernes overherredømme. 738 f.Kr. blev nordriget Israel forpligtet til at betale tribut. For at befri sig fra dette åg deltog Israel i anti-assyriske koalitioner. Det førte dog i sidste ende til et fuldstændigt nederlag. Samaria blev ødelagt i 722, og dens indbyggere blev tvangsflyttet til forskellige lande.

Sydriget Juda underkastede sig frivilligt assyrerne og deltog i første omgang ikke i opstandene. Men i 705 f.Kr. prøvede Hizkija at udnytte Assyriens indenrigspolitiske magtkampe til at genvinde sin selvstændighed, idet han stolede på Egyptens støtte. Da Sankerib i 701 f.Kr. begyndte at ordne forholdene efter sine planer, viste det sig dog at være en illusion. Kun på grund af Guds indgriben blev Jerusalem forskånet.

I kapitel 40 springer Esajas' Bog frem til tiden, hvor det babyloniske fangenskab ender – mere end 150 år efter kong Hizkija. Fra midten af det 6. årh. f.Kr. rejste perserne under Kyros 2. sig til at blive den nye verdensmagt, der i 539 f.Kr. med sin hær indtog Babylon. Denne udvikling var forbundet med store forhåbninger. Faktisk tillod Kyros, at de tvangsflyttede folk kunne vende hjem.

I kapitlerne 56-66 omtales slutteligt Guds folks situation efter eksilet. Det varede ikke længe før de fattige blev undertrykt. Og på det religiøse område udviklede der sig også utålelige forhold.

Profeten Esajas

Esajas ("Herren frelser") er en af de store profeter. Han virkede i Juda, mens disse fire konger, Uzzija, Jotam, Akaz og Hizkija, sad på tronen. Vi kender kun lidt til hans personlige liv. Han var gift – sandsynligvis med en kvinde, der selv var profet (8,3) – og havde mindst to sønner (7,3; 8,3.18). Esajas blev kaldet af Gud som profet i det år, Uzzija døde (736 f.Kr.), og han virkede udelukkende i Jerusalem. Han var godt informeret på det indenrigs- og udenrigspolitiske område, så man må konkludere, at han havde gode forbindelser til det kongelige hof. Den jødiske overlevering fortæller, at Esajas døde martyrdøden under kong Manasse efter 40 år som Guds talerør i Juda.

Esajas' budskab

Esajas prøvede forgæves at overbevise kong Akaz af Juda og senere hans efterfølger, Hizkija, om, at Guds folk ikke bevares fra at blive knust mellem stormagterne ved klog koalitionspolitik, men udelukkende ved ubetinget at have tillid til Gud. På grund af folkets stivsind prædiker Esajas dommen, men takket være Guds pagtsløfter skinner håbet hele tiden igennem. Desuden beskriver profeten den messianske tid og det fremtidige gudsrige med en ny himmel og en ny jord.

TYSKE BIBELOVERSÆTTELSER

BB = BasisBibel; EB = Elberfelder Bibel; EÜ = Einheitsübersetzung; GNB = Gute Nachricht Bibel; Hfa = Hoffnung für alle; NeÜ = Neue evangelist. Übersetzung; NG = Neue Genfer Übersetzung; NLB = Neues Leben Bibel; NZB = Neue Zürcher Bibel; SLT = Schlachter-Bibel 2000; SEB = Stuttgarter Erklärungs Bibel

ANDRE FORKORTELSER

SAT = Stuttgarter Altes Testament; WStB = Wuppertaler Studienbibel

1. uge

Kald til omvendelse

Esajas' Bog 1 og 5,1-7

"Kom, lad os gå i rette med hinanden, siger Herren. Er jeres synder som skarlagten, kan de blive hvide som sne; er de røde som purpur, kan de blive somuld" Es 1,18.

Hovedtanke

På trods af, at folket øjensynligt har glemt ham, giver Gud ikke op. Han kalder til omvendelse og frelse.

Introduktion

Serien *Why Women Kill* handler om tre kvinder, der bliver til mordere. Især fortællingen om Beth Ann går lige til hjertet. Som den gode hustru hun er, gør hun alt for at stille sin mand tilfreds. Men der er knas i ægteskabet. Manden taler mindre og mindre med hende, kommer senere og senere hjem og ser ikke ud til at skænke hende nogen opmærksomhed. Beth Ann bestræber sig på at vinde sin mands kærlighed tilbage, dog uden held. Da en nabo gør hende opmærksom på, at manden har en affære, slår det benene væk under hende.

Måske kan du genkende denne følelse. Når relationer går i fisk – i et partnerskab eller blandt venner – og man føler sig forrådt, så er der noget, der går i stykker inden i én. Det gør ondt.

Sådan må Gud have følt det, da hans folk gang på gang vendte ham ryggen. På Esajas' tid førte denne krise i relationen til moralsk forfald, der blandt andet gav sig udslag i korrupsion og social uretfærdighed, en sikkerhedspolitik uden Gud, selvsikkerhed og arrogance – og også i modløshed og tvivl. I denne periode udtrykker Esajas' navn sandheden: "Jahve er frelse".

Oversigt

Søndag	Hør, himmel, lyt, jord	Es 1,1-9
Mandag	Gudstjeneste uden mening	Es 1,10-17
Tirsdag	For retten	Es 1,18-20
Onsdag	I smeltediglen	Es 1,21-31
Torsdag	En betagende kærlighedssang	Es 5,1-7
Fredag	Lev som gren	Joh 15,1-8

Anbefalet læsning til denne uge: Es 1 til 5

“Hør, himmel, lyt, jord”

Es 1,1-9

Hvorfor anklager Gud folket?

Hvilket håb formidles trods budskabet om dommen?

Forståelse

Når man ser på listen over de konger, der er nævnt i v. 1, slår det én, at alle på nær Akaz havde fulgt Guds vilje (sml. tidstavlen i næste uges studium). Alligevel forhindrer de ikke folkets frafald. Det ender med en anklage.

Da Gud sluttede pagt med folket på Sinaj, påkaldte han himmel og jord som vidner (5 Mos 30,19; 32,1). Ligesom der skal være vidner ved en vielse, var himmel og jord vidner ved Sinaj. Begge parter forpligtede sig på at overholde pagten. Men fordi folket i tidens løb fjernede sig mere og mere fra Gud, endte det med en domsscene – og igen bliver himmel og jord påkaldt som vidner.

Ifølge hebraisk tankegang foregår erkendelse og forståelse ikke blot i hovedet. De er affødt af erfaring. Folket kender ikke længere Gud. De har mistet forbindelsen til ham. Den logiske konsekvens er, at de vender sig fra Gud og bryder pagten. "Men mit eget folk, Israel, vil ikke kendes ved mig og skænker mig ikke en tanke" (v. 3, Bibelen 2020).

Anvendelse

Det gælder også for os, at det ikke er nok bare at samle information om Gud og have størst mulig viden om ham. Man kender ikke automatisk en person, bare fordi man har fået ham beskrevet. Man lærer først et menneske at kende, når man møder det, kommer i dialog med vedkommende og tilbringer tid sammen. At kende Gud vil sige at opleve ham – at dyrke en nær relation til ham. Gud ønsker at være rodfæstet i vores hjerter og vil erfares. Dette vil føre til, at man følger hans bud.

Refleksion

Hvordan kan viden om Gud blive til en levende erfaring?
Hvordan kan jeg opleve Gud på en ny måde?

Gudstjenester uden mening

Es 1,10-17

Hvorfor kritiseres folket for at overholde loven?

Hvad betyder det for mit liv at gøre Guds vilje og overholde hans bud?

Forståelse

Mens himmel og jord i de foregående vers påkaldes som vidner, henvender Esajas sig til folket og kalder det "Sodoma og Gomorra". Guds folk havde gjort sig skyldig i de samme overtrædelser som borgerne i disse to byer. Sodoma havde ikke taget sig af de fattige (Ez 16,49-52). Jerusalems indbyggere praktiserede formelt den religiøse kult, men svigtede deres ansvar i forhold til de nødlidende. På den måde overtrådte de hele loven. De havde den mere i munden – "hvor meget I end beder" – end i hjertet.

Anvendelse

Den samme anke, nemlig at den bogstavelige overholdelse af loven ikke er nok i Guds øjne, finder vi også flere steder i Det Nye Testamente. Gud ønsker, at vi skal leve i en relation til både ham og vores medmennesker. Kærlighed til Gud og kærlighed til næsten hører sammen. Gudstjeneste betyder derfor at elske næsten. Også kristne overser somme tider, at et helligt liv ikke først og fremmest består i at overholde regler, men derimod betyder kærlig omsorg for medmennesket (sml. Matt 23,23).

Refleksion

Er min tro levende og fokuseret på mennesker, eller lever jeg kun op til formelle krav? Hvilke værdier ligger som drivkraft til grund for mine handlinger og min tro? Hvem er min næste? Hvordan kan jeg helt lavpraktisk og konkret vise min næste kærlighed?
i

For retten

Es 1,18-20

**Hvordan hænger dom og nåde sammen?
Hvad betyder det for mig personligt?**

Forståelse

Indtil nu har Gud optrådt som anklager. I de foregående vers gør han opmærksom på folkets overtrædelser. Men nu skifter han perspektiv. Han opfordrer folket til, at de går i rette med hinanden. Samtidig knytter han et løfte til. V. 19 og 20 minder om udsagnene i 5 Mos 28. På daværende tidspunkt var det almindeligt at nævne velsignelser og forbandelser ved indgåelse af kontrakter. Selvom folket øjensynligt havde forspildt alle muligheder, ønsker Gud at starte på en frisk under forudsætning af, at det fremover er parat til at gøre hans vilje.

Anvendelse

”'Lyset, det sande lys, som oplyser ethvert menneske, var ved at komme til verden' (Joh 1,9). Kristus oplyser sjælens hemmelige afkroge, og det, der skjuler sig i mørket, bliver synligt. Overbevisningen får fat i sindet og hjertet. Synderen får en fornemmelse af Jahves retfærdighed og føler frygten ved i sin egen skyldighed og urenhed at skulle stå frem for ham, der ransager hjerterne. Han ser Guds kærlighed, skønheden ved hellighed, glæden ved renhed. Han længes efter at blive rensset og genoprettet til samvær med Himlen” (Ellen White, *Vejen til Kristus*, s. 24-25).

Gud kender både mine gode og mine dårlige sider. Intet er skjult for ham. Han elsker mig på trods af alt det, jeg i løbet af mit liv har fejlet ind under gulvtæppet. Da han allerede kender mine mørke sider, er der ingen grund til at skjule dem for ham. Jeg kan lige så godt lægge dem åbent frem – uden at skulle være bange for reaktionen. Han elsker mig, som jeg er. Men han lader mig ikke forblive i den tilstand.

Refleksion

Hvilke sider af mig selv har jeg endnu ikke overgivet til Jesus?
(Hvorfor) er jeg bange for at gøre det?

I smeltediglen

Es 1,21-31

Hvordan beskriver profeten landets juridiske og sociale forhold? Hvordan ville Gud mon beskrive min tro og livssituation?

Forståelse

Vers 21-28 indledes med en klage, hvor fortid og nutid stilles op over for hinanden. Esajas tegner et lyst billede af Jerusalems tilstand under kong David og kong Salomo, så den nuværende situation kommer til at fremstå desto mørkere. Han benytter fire billeder for at udpensle stormændenes moralske fordærv. Engang var Jerusalem en trofast kvinde. Nu sælger den sig selv som skøge. Dette billede skal vise, at også relationen til Gud bygger på en pagt, som nu er blevet brudt. Men Gud har en plan for en løsning. Lederne vil få deres straf. Der vil ske en smelteproces, hvor slagterne renses fra, og det folk, der bliver tilbage, kan sammenlignes med det reteste sølv. Der indsættes en ny ledelse, nye dommere og rådsherrer, og byen vil atter være kendetegnet ved retfærdighed og troskab.

Anvendelse

Guds tiltag skulle tjene til at genoprette forholdet til sit folk. Med jødernes eksil i Babylon cirka 150 år senere begyndte man igen at interessere sig for sine egne religiøse traditioner, for loven og for Gud. En ny start syntes mulig. I bestræbelserne på at overholde lovens kultregler (renhedsforskrifterne) kom kærligheden og barmhjertigheden til kort. Men det er næstekærligheden, der er det centrale i loven. Det ses tydeligt i den måde, Jesus handler på. Vi er kun i stand til at forstå og holde Guds bud ud fra vores relation til ham.

Refleksion

Hvordan står det til med min egen levende relation til Gud? Hvordan omgås jeg andre mennesker? Viser jeg barmhjertighed og nåde? Kommer Guds kærlighed til udtryk i mit møde med andre mennesker?

En betagende kærlighedssang

Es 5,1-7

Hvad mere kunne vinbonden have gjort for sin vingård? Hvor oplever jeg, at loven brydes, eller at loven sker fyldest, at der øves ondskab eller retfærdighed? Hvordan reagerer jeg på det?

Forståelse

Esajas vil ved hjælp af en allegori åbne folkets øjne, og han gør det på en klog måde. I stedet for at komme med en anklage, fortæller han historien om sin ven og dennes vingård. Vennen gør alt, hvad der står i hans magt, så vinen får de allerbedste vækstbetingelser. På trods af det bærer den ingen frugt. Nu kan folket selv vælge, hvordan det vil reagere. Historien gør indtryk, og folket føler med vinbonden.

Vennen fortæller, hvad han nu vil gøre ved vingården. Det kan tilhørerne godt forstå. De ville muligvis have gjort det samme. Men så kommer overraskelsen: Det er dem selv, der er vingården, og vennen er Gud, vingårdsejeren. Ligesom Natan gjorde over for David, holder Esajas her et spejl op foran folket.

Esajas fremfører sin anklage som en kærlighedssang, for historien om Gud og hans folk begyndte også som en fortælling om tillid og nærhed. Han vil vise, at Guds forhold til sit folk og al hans handlen bygger på kærlighed. "Hvad var der mere at gøre ved min vingård?" spørger Gud. Jesu liv, lidelse og død er et bevis på, at Gud gør sit yderste.

Anvendelse

Gud lader intet uforsøgt for at nå et menneske. Hvad betyder det for mig og min aktuelle livssituation? Hvad gør vinbonden for mig? Hvordan taler han ind i mit liv? Hvordan modtager jeg hans budskaber?

Lev som gren

Joh 15,1-8

Jesus benytter billedet med vingården og uddyber det: "Jeg er vintræet, I er grenene. Den, der bliver i mig, og jeg i ham, han bærer megen frugt; for skilt fra mig kan I slet intet gøre" (Joh 15,5). Med disse ord giver Jesus os, sine efterfølgere, vores identitet. Vi er hverken vintræet eller bonden. Vi er grenene, og det er vores opgave at holde forbindelsen til vintræet. Alt andet er en følge af forholdet til Gud.

Howdan står det til med din forbindelse til vintræet, til Jesus? Er det også i din hverdag Guds nærvær, der giver dig kræfterne? Hvor meget betyder relationen til Gud for dig? Er det måske på tide at betrede nye veje i dit forhold til Gud? Tag indimellem en åndelig time out – også selv om det kan være svært i en travl og stresset hverdag. Giv dig tid til bøn og lovprisning og tank op i Guds nærvær! Så vil du opleve, at mange problemer løser sig selv.

Resumé

Efterhånden som tiden gik, glemte folket Gud og hans bud om næstekærlighed og barmhjertighed. Man levede ikke længere i en relation til Gud. Ved hjælp af drastiske ord og billeder forsøgte Gud at kalde sit folk til omvendelse.

Egne tanker

Spørgsmål til drøftelse

1 **Hvordan føles det at blive ignoreret eller overset af andre?**

2 Es 1,1-3

De nævnte konger var alle gode på nær Akaz. Hvorfor fjernede folket sig så fra Gud?

Hvordan viser ligegyldighed over for Gud sig nu om stunder?

3 Es 1,10-17

Gud afviste sit folks gudstjenester, fordi man uden skrupper lod hånt om de socialt svages rettigheder. Hvor oplever vi i dag, at en misforstået opfattelse af buddene hindrer os i at vise næstekærlighed?

Hvor grundfæstet er etikken vedrørende kærlighed og barmhjertighed i vores lokale menighed?

Hvordan kan vi (endnu tydeligere) leve efter den?

4 Es 1,18-20

Gud fornyer pagten med sit folk, og han forsøger at vinde det ved hjælp af sine løfter om frelse. Hvordan kan vi i dag opmuntre andre til et liv med Gud?

5 **Beskriv det første indtryk, I har fået af Esajas' Bog.**

Hvilke forventninger og håb har I til bogen?

2. uge

"Her er jeg, send mig!"

Esajas' Bog 6

"I kong Uzzijas dødsår så jeg Herren ... Jeg svarede: Her er jeg, send mig! Så sagde han: Gå ..." Es 6,1.8.9

Hovedtanke

I lyset af Guds hellighed erkender vi vores skyld, lader vi Guds nåde "fortære" den og stiller os villigt i hans tjeneste.

Introduktion

Mennesker, grupper og folkeslag har brug for tillidsværdige ledere, der ikke misbruger deres magtposition, men bruger den til gavn for mennesker. Det samme gælder for kristne menigheder og kirker. De har brug for ledere, der selv har oplevet Guds nåde og kald og været den tillid værdig, som man har vist dem.

Introduktion

I Esajas' Bog kapitel 6 møder vi to vidt forskellige ledertyper: På den ene side en konge, hvis magt var steget ham til hovedet og som tilranede sig rettigheder, som ikke tilkom ham. Derfor kom hans folk ud i en vanskelig krise. På den anden side en profet, som på grund af sin overvældende erfaring med Gud var fri for selvophøjelse og blev kaldet til at være Guds ambassadør for sit folk. Ham kan vi også lære af i dag.

KONGER I ISRAEL	KONGER I JUDA	KONGER I ASSYRIEN
	Uzzija 787-736	
Menahem 747-738	Jotam 756-741 (medregent)	Tiglat-Pileser III. 745-727 Israel betaler tribut 738
Pekaja 737-736	Akaz 741-725 (medregent)	
736 Esajas kaldes		
Peka 735-732	734 Esajas profeti (Es 7+8)	
733 Syrisk-Efraimitisk krig (Aram og Israel mod Juda) 732 Assyriens sejr over Aram og Israel		
Hosea 732-723 (Assyriens vasal)	732 Juda betaler tribut til Tiglat-Pileser	
	Hizkija 725-697	Salmanasser V. 727-722
		Sargon II. 722-705
		Sankerib 705-681
722 Samarias erobring. Israels undergang. Bortførelsen af de 10 stammer til Assyrien		
701 Sankeribs (Assyrien) belejring af Jerusalem (Juda)		

Magtens krise

Es 6,1
2 Krøn 26

**Hvilken betydning har denne tidsangivelse for visionen?
Et dødsfald og en gudsåbenbaring – hvordan passer det sammen?**

Forståelse

Kong Uzzijas regeringstid var lang og kronet med succes. Alligevel hovmodede hans hjerte sig. Det blev hans ulykke. (v. 16). Selvom han ikke var efterkommer af Aron, og derfor ikke havde tilladelse til præstegerningen, ville han bringe et røgelsesoffer i templet. Da præsterne stillede sig i vejen for ham, blev han rasende. Omgående blev han slået med spedalskhed, som han led af indtil sin død. Han levede isoleret som spedalsk i et særligt hus (v. 21)

Esajas modtager sit kald i året for kongens død. Mens denne tilraner sig præsternes fuldmagt, længes Esajas efter renhed og tjeneste for Gud (Es 6,5-7).

Uzzija dør ca. 736 f.Kr. i en tid med stor politisk uro. Tiglat-Pileser III. har bestøjet den assyriske trone nogle år forinden (745 f.Kr.) og derefter været på krigsstien for at føre sit land til at blive en uovervindelig supermagt. Assyrien var en trussel mod alle landes uafhængighed i hele området. I denne krisetid gav Gud Esajas det tilsagn, at han stadig var i kontrol.

Der er en påfaldende lighed mellem Uzzijas spedalske krop og folkets moralske tilstand: "Fra isse til fod er der ikke et helt sted, kun flænger, skrammer og åbne sår" (Es 1,6).

Anvendelse

"For enhver, som ophøjer sig selv, skal ydmyges, og den, der ydmyger sig selv, skal ophøjes" (Luk 18,14).

"Lad det blot ikke ske, at nogen af jer skal lide ... fordi han har gjort uret mod andre" (1 Pet 4,15. Studiebibelen, Det Nye Testamente, bind IV, Oslo 1981)

Refleksion

Tidens begivenheder kan udløse en dybere guds- og selverkendelse. Har jeg nogensinde oplevet det?

”Jorden er fuld af hans herlighed!”

Es 6,1-4

**Hvad er opsigtsvækkende ved denne åbenbaring fra Gud?
Prøv at leve dig ind i denne vision.**

Forståelse

Esajas oplever i denne vision Guds lysende herlighed som konge (v. 5) på tronen. Han hører de lysende serafers (ordret: ”de flammendes”/ ”de brændendes”) vekselsang, som råber ”hellig, hellig, hellig”. Han fornemmer, at jorden ryster under ham, og ser hvirvlende røg, der fylder templet – en forrygende og samtidig livstruende scene (v. 5a)

Tronen er så højt ophøjet, og Guds skikkelse så enorm, at Esajas kun kan få øje på hans slæb, der fylder hele templet. Guds åbenbaring af sig selv sprænger alle rammer for enhver jordisk forestilling. Serafer er vingede himmelske væsener, der skjuler sig i Guds nærvær og råber til hinanden: ”Hellig, hellig, hellig er Hærskarers Herre, hele jorden er fuld af hans herlighed” (v. 3).

”Skælv, tordnende stemmer og røg ledsager mange åbenbaringer af Gud, som de er beskrevet i Det Gamle Testamente ... Røgen minder om skyen af guddommelig herlighed, der fylder helligdommen (2 Mos 40,34; 1 Kong 8,10)” (SEB 834).

”Denne åbenbaring af Herrens herlighed og majestæt, renhed og hellighed gjorde et uudsletteligt indtryk på Esajas. Hans skabers absolutte fuldkommenhed stod i den skarpeste modsætning til Israels og Judas – det udvalgte folks – synd og ufuldkommenhed” (Ellen White, *Profeter og Konger*, s. 151).

Refleksion

Et øjeblik at røre din kåbes søm
og kraften fra dig gør mit indre så øm,
så et blik af dit øje og et ord af din mund
lader strømme af frelse gøre min sjæl frisk og sund
(*glauben hoffen singen*, 345 [tysk salmebog])

Skylden "fortæres"

Es 6,5-7

Hvordan reagerer Esajas på Guds åbenbaring?

Hvordan har Gud løst mit problem med min synd?

Forståelse

Den overvældende åbenbaring af Guds hellighed og herlighed får Esajas til at frygte for sit liv. Hvordan kan et syndigt menneske overleve i Guds nærvær (sml. 2 Mos 33,20; Dom 6,22-23)? Ve mig, det er ude med mig!

De urene læber er symbolet på alle Esajas' og folkets synder. Det drejer sig ikke kun om ord, sagt med urette, men om alle slags forseelser. Den, der forser sig i sin tale, viser udadtil, hvordan det står til i det indre. Omvendt gælder det: "Hvis én ikke fejler i tale, er han fuldkommen og kan tøjle hele sit legeme" (Jak 3,2).

Ilden fortærer Esajas' urenhed (4 Mos 31,23). "De glødende kul fra røgelsesalteret, som hans læber røres med, er et billede på, at hans skyld er fortæret. Hans mund er ikke længere forhindret i at forkynde Guds budskab" (SEB 834).

Anvendelse

Kul fra røgelsesofferalteret tjente til at antænde røgelsen (3 Mos 16,12-13). Ligesom hellig ild antænder røgelsen for at fylde Guds hus med vellugt, "antændes" Esajas for at kunne udbrede et budskab fra Gud. Hans nåde, der renser os fra al skyld, giver os lyst til at dele "nådens glæde" med andre.

Refleksion

"Hvilken gud er som du, der tilgiver skyld og bærer over med synd hos den rest, du ejer? Du, som ikke bliver ved at være vred, men holder af at vise godhed; han viser os atter barmhjertighed og træder al vor skyld under fode. Du kaster alle vore synder i havets dyb!" (Mika 7,18-19).

”Her er jeg, send mig!”

Es 6,8

Hvad får Esajas til at følge Guds kald uden at tøve?

At være frelst skaber frelsersind – er det sandt?

Forståelse

Det er påfaldende, at Esajas' Bog ikke begynder med at beskrive profetens kald ligesom i de andre profetiske bøger (sml. Jer 1,4-10; Ez 1-3). Mon Esajas havde fået Guds kald inden? Var det måske nødvendigt med en særlig opmuntring til denne vanskelige opgave (sml. 1 Kong 19)? Her i kapitlerne 1 til 5 beskrives tidens tilstand, da Esajas første gang fik et kald, mens han i kapitel 6 opmuntres og bekræftes som budskabets sendebud.

Det er dog også tænkeligt, at indholdet i Esajas' Bog – ligesom hos Ezra, Nehemias og i evangelierne – ikke er ordnet fuldstændig kronologisk, men efter indhold og tema. Bogens begyndelse er et sammendrag af hans senere virke. Kapitel 1-5 er på en måde som en trailer til bogens budskab, og er således en ouverture til hele værket: Gud ønsker, at hans folk, der lever i synd, skal fornys ved at fælde dom over det.

Anvendelse

”Gud befaler ikke bare, men spørger om nogen vil være beredt til at påtage sig opgaven. Spørgsmålet er end ikke stillet direkte, men stiles til det himmelske tronråd (hvem vil gå bud; sml. 1 Kong 22,19-22)” (SEB 835). Hører og svarer jeg også på Guds kald, når der ikke tales direkte til mig?

Refleksion

Hør vor frelsers stemme lyder: Hvem vil med til værket gå?
 Marken hvidner, høsten venter, vil du læng're ledig stå?
 Højt og kraftigt Herren råber, evig løn han byder dig.
 Hvem vil svare glad og sige: Her er jeg, send mig, send mig!
 (Adventistkirkens salmebog, 451,1)

Hører jeg Guds kald? Hvordan reagerer jeg på det?

Er alting forgæves?

Es 6,9-10

Hvilken erfaring forbereder Gud profeten på?

Hvilken mening har et vidnesbyrd, som ingen gider høre?

Forståelse

"Ordene i vers 9 er, som det i Esajas' Bog overleverede budskab viser, ikke essensen af dens forkyndelse, men dens karakteristiske effekt, som er beskrevet i vers 10. Esajas forudsiger katastrofen, men kalder også til omvendelse (sml. 1,5.16–20; 7,9; 28,11–12.16). Han må dog gøre den bitre erfaring, at man ikke vil høre på hans advarsler og derfor heller ikke kan høre dem (sml. 29,9-10). Det bliver han allerede forberedt på, da han får sit kald" (SEB 835)

Hjerter dækket af fedt, tilstoppede ører, slørede øjne – Jesus og apostlene måtte også erfare dette (Matt 13,11-15; Mark 4,11-12; Joh 12,37-40; ApG 28,25–27; Rom 11,7-10).

"... Det så ud, som om Guds plan med Israel var ved at slå fejl, og det oprørske folk skulle lide samme skæbne som Sodoma og Gomorra. Det er ikke så mærkeligt, at disse forhold fik Esajas til at vige tilbage for ansvaret, da han i de sidste år af Uzzijas regeringstid blev kaldet til at overbringe Juda en række advarsler og irettesættelser fra Gud. Han vidste, at han ville møde hårdnakket modstand. Han var også klar over, at det ikke stod i hans magt at få situationen under kontrol, og tanken om folkets hårdnakkethed og vantro fik opgaven til at se håbløs ud. Skulle han i fortvivelse opgive sin gerning og lade Juda dyrke deres afguder i fred? Skulle Nineves guder have magten på jorden og trodse Himmels Gud?" (Ellen White, *Profeter og Konger*, s.151-52).

Refleksion

Hvornår er det på sin plads at tale om sin egen tro, og hvornår er det bedre at tie for ikke at fremprovokere en afvisning? Hvordan forholder jeg mig til afvisning og ligegyldighed?

"Der bliver en stub tilbage"

Es 6,11-13

Hvor ligger mit håb for menighedens fremtid?

"Sandsynligvis skal vers 13 udtrykke, at også håbet på nye skud efter fældningen er forgæves: selv den sidste tiendedel skal 'udryddes', dvs. hugges ned eller afnaves. Kun den sidste sætning udtrykker overbevisningen om, at Gud formår – til sin ære – at lade noget skyde op af en elendig stub som denne" (SEB 835)

Refleksion

"En ægte billedhugger formår også at skabe et kunstværk, når det drejer sig om en buste af en pukkelrygget" (Sully Prudhomme).

Resumé

I en krisetid får Esajas et overvældende syn. Det åbenbarer Guds helighed for ham såvel som hans egen utilstrækkelighed, men også Guds nåde, der udsletter skylden og kalder til tjeneste.

Egne tanker

Spørgsmål til drøftelse

1 Gud er "hellig" – hvad betyder det?

I hvilke situationer har I fornemmet Guds hellighed og storhed på en særlig måde?

2 Es 6,1-4

Hvad fortæller dette syn om Guds hellighed?

Læg mærke til de anvendte udtryk og billeder (trone, slæb, tempel, serafim, dørrappers rysten, røg osv.).

3 Es 6,5-7

I Guds nærhed erkender Esajas sin utilstrækkelighed og sine svigt. I hvor høj grad kan I sætte jer ind i hans situation?

Hvordan skal billedet om "gloende kul" forstås?

Kender I til en talemåde, hvor dette udtryk indgår?

Hvad betyder det?

Hvorfor er det nok, når Gud kun renser "læberne"?

4 Es 6,8

Esajas er straks klar til at følge Guds kald.

Hvor let eller vanskeligt var det for jer at sige JA til Gud?

5 Es 6,9-10

Hvad siger disse sætninger (ikke)?

Hvornår er det bedst at tale åbent om troen?

Hvornår er det bedre at tie?

6 Es 6,11-13

Hvad udtrykker spørgsmålet: "Hvor længe, Herre?"

Hvad fortæller disse vers om Gud (Guds domfældelse)?

Hvad gør jer modløse eller håbefulde med hensyn til menighedens fremtid?

3. uge

Immanuel – Gud med os

Esajas' Bog 7

"Holder I ikke fast ved mig, holder jeg ikke fast ved jer!" (Es 7,9).

Hovedtanke

Gud har vores ve og vel for øje. Han opgiver ikke sin gode plan med os, selv om vi forsøger at mestre livet ved egen kraft.

Introduktion

"Jeg tror, at Gud kan og vil skabe noget positivt i selv den mest meningsløse situation. Det forudsætter, at mennesker tillader, at alt samvirker til gode for dem.

Jeg tror, at Gud altid vil give os så megen modstandskraft, som vi i den aktuelle situation har brug for. Men vi får den ikke på forhånd, for at vi ikke fristes til at stole på os selv, men udelukkende på ham. Med en sådan tro burde al frygt for fremtiden være overvundet.

Jeg tror, at vores fejl og fejltagelser ikke er forgæves, og at Gud ikke har vanskeligere ved at omgås dem end vores såkaldt gode gerninger.

Jeg tror ikke, at Gud er en tidløs skæbne, men at han venter på og svarer på oprigtige bønner og gerninger" (Dietrich Bonhoeffer: *Widerstand und Ergebung*, DBW 8, 30f. Dansk: *Modstand og hengivelse*).

Oversigt

Søndag	Faren fra nord	Es 7,1-2.5-6
Mandag	Budskabet	Es 3,3-9
Tirsdag	Tilbuddet	Es 7,10-13
Onsdag	Tegnet	Es 7,14-17
Torsdag	"Immanuel"	Es 7,14
Fredag	Frelseren	Matt 1,21-23

Faren fra nord

Es 7,1-2.5-6
2 Kong 16,5-9

**Hvilke nationer sluttede sig sammen mod Juda?
Hvordan reagerer folk og kongehus på budskabet om,
at fjenden er på vej?**

Hvordan reagerer du på dårlige eller skræmmende nyheder?

Forståelse

Kongerne fra Nordriget Israel (Efraim) og Syrien (Aram) havde rottet sig sammen mod det lille rige Juda. Hensigten var at forsøge at tvinge Juda til at deltage i opstanden mod den assyriske konge Tiglat-Pileser III. På grund af sine erobringer udgjorde han en vedvarende trussel mod landene i Palæstina. Derfor bilagde Israel og Syrien deres indbyrdes fjendskab og sluttede sig sammen mod Assyrien. Nu ønskede de også at indlemme Juda i deres forbund.

Kong Akaz indså, at opstanden var dømt til at mislykkes og nægtede at gå med på naboernes plan. Han fik den tvivlsomme ide at forsøge at vinde Tiglat-Pileser III, fjendernes fjende, som ven, idet han underkastede sig ham betingelsesløst. Ikke nok med, at den assyriske konge fik gaver af Akaz, han fik også et påskud til at angribe Syrien, hvad han straks gjorde. Den syrisk-israelitiske magtalliance var brudt. På kort sigt kunne det se ud til, at Akaz havde reddet Juda.

Anvendelse

Det er en pinefuld oplevelse at blive sat under pres eller blive angrebet af naboer eller søskende. I sådanne situationer er man fristet til at søge nye forbundsfæller, med hvis hjælp man kan modstå det ydre pres – ud fra mottoet: "Mine fjenders fjende er min ven." Men på den måde gør vi os afhængige og løber en temmelig stor risiko. Findes der andre muligheder end denne taktik?

Refleksion

Har jeg i min omgangskreds "frygtede modstandere", som jeg kun vanskeligt kan undgå?

Budskabet

Es 7,3-9

**Hvad opfordrede profeten kong Akaz til?
Hvilke udsigter var forbundet med dette budskab?**

Hvor søger du råd i afgørende situationer?

Forståelse

Da Esajas opsøgte Akaz, havde denne endnu ikke udført sin plan om at bede assyrerne om hjælp. Det må have været ubehageligt for Akaz, da Esajas hilste på ham og præsenterede sin søn, for hans navn, Shearjashub ("kun en rest omvender sig"), kunne enten antyde, at kun en lille del af folket ville *vende tilbage* fra krig og fangenskab, eller at kun en rest af folket ville *omvende* sig. Uanset hvad, så lå der alvorlige afgørelser forude.

Opfordringen til at være frygtløs og modig var almindelig i forbindelse med voldelige opgør (sml. 5 Mos 20,2-4). Men det var usædvanligt at høre opfordringen i v. 4: "Tag dig i agt, og hold dig i ro!". Det var en opfordring til Akaz om at frafalde sin plan med assyrerne. Det afgørende i Esajas' budskab var: "Holder I ikke fast ved mig, holder jeg ikke fast ved jer!" (v. 9). NB! Kan også oversættes: "Tror I ikke, forbliver I ikke!". Da ordene for *tro* og *forblive* har samme rod på hebraisk, er der her tale om et ordspil. Det udtrykker, at kongehuset kun kan bestå (2 Sam 7,16), hvis det er overbevist om, at Gud styrer begivenhederne.

Refleksion

I hvilke situationer har troen på Gud hjulpet mig til at bevare roen?

Tilbuddet

Es 7,10-13

**Hvilket tilbud får Akaz?
Hvordan tager kongen imod det?**

Hvordan fornemmer du Guds stemme?

Forståelse

"Esajas tilbyder kongen på Guds opfordring et tegn på, at han kan stole på den lovede frelse (v. 4-9). Hvis han ikke synes, et tegn fra jorden er sikkert nok, skal han bede om et fra det høje (himlen) eller fra dødsriget (det dybe). Akaz' afslag har umiddelbart et gudfrygtigt skin (sml. 5 Mos 6,16). Men profeten gennemskuer ham: Han har allerede truffet et andet valg og ønsker ikke, at hans planer bliver ødelagt" (SEB 836).

Anvendelse

"Jeg flyver ikke. Det føles, som om man er lidt for meget i Guds hånd," skal en mand engang have sagt, da han blev spurgt, hvorfor han aldrig benyttede fly. 'For meget i Guds hånd'. En sådan sætning afslører meget godt dilemmaet mellem tro og tvivl, tillid og angst.

Ja, vi vil gerne være i Guds hånd, men ikke for meget.

Ja, vi vil gerne, at Gud bevarer os, men vi vil ikke ligefrem udfordre situationen.

Ja, vi vil gerne føle os trygge hos Gud, men vi vil ikke selv slippe kontrollen.

Ja, vi vil gerne befinde os i en god, stærk hånd, men også selv bevare grebet om vores eget liv.

På samme måde som en fisk, der ikke frygter for store vandmængder, og en fugl, der ikke er bekymret for, om der skulle være for meget luft omkring den, bør vi synke ned i Guds hænder. For Gud bærer og holder os alligevel, vores ve og vel er i hans hænder, før fødslen og efter fødslen, før døden og efter døden" (Axel Kühner: *Zuvericht für jeden Tag*, Neukirchen-Vluyn 2001, 117).

Tegnet

Es 7,14-17

**Hvordan reagerede Esajas på, at Akaz afviste hans tilbud om et tegn?
Hvilke fremtidsudsigter var knyttet til dette løfte?**

**Har du nogensinde bedt Gud om et "tegn"?
Hvilke erfaringer har du gjort dig i den forbindelse?**

Forståelse

Akaz afviste tilbuddet om et tegn. På trods af det fik han stillet et tegn i udsigt af Gud. Kan det dreje sig om et tegn, der forudsiger frelse? Burde Gud ikke snarere straffe kongen for hans manglende tro?

Ganske vist forudsiges i v. 17 vanskelige dage for kongen og folket. Fordi Akaz satte sin lid til Assyrien, ville denne magt have styrtet Israel i ulykke. På den anden side er det ikke Juda, der i v. 16 lægges i ruiner, men derimod fjendernes land. Desuden bærer barnet det løfterige navn "Immanuel – Gud er med os". Det viser, at selv ikke kongens manglende tro kan forhindre, at Gud er hos sit folk og skænker det frelse.

Anvendelse

Gud ønsker altid menneskets frelse. Han lader sig ikke bremse af os. Selvom vi vender ryggen til ham og går egne veje, så forbliver han trofast. Det har han gjort klart én gang for alle ved hjælp af sin søn, Jesus Kristus. Jesus søgte fællesskab med os syndere og tog vores skyld på sig. I ham erkender vi, hvem Gud er, og at han vil os det bedste. Gud er med os.

Refleksion

Gud, vi er i gode hænder,
dine hænder, gode Gud!
som alt ondt med visdom vender,
så det godt må falde ud,
trods al synd og død og pine,
godt for dig og godt for dine.

Gud, vi er i dine hænder,
kærlighedens hænder to;
sandhed du og nåde sender
til med fred hos os at bo.
Vige må for dem tilbage
synd og død og Helveds plage.

"Immanuel"

Es 7,14

Hvilket tegn forudsagde Esajas?

Hvad betyder Guds løfte om at "være med os" for dig?

Forståelse

"Da Esajas fortæller om tegnet, benytter han et hebraisk ord, der betegner en ung kvinde, der endnu ikke har født sit første barn. Det er underordnet, om hun er gift eller ugift. (På hebraisk benyttes et andet ord for 'jomfru'). Den omtalte unge kvinde – hvem hun er, siges ikke eksplicit – vil i løbet af kort tid have født et barn, og situationen i Juda vil da have ændret sig, så erfaringen 'Gud er med os' vil kunne indgå i barnets navn ... At og hvordan profetien i v. 14 dengang gik i opfyldelse, berettes der intetsteds om. Ifølge nytestamentlig forståelse indebærer den et løfte, som først fuldt og helt opfyldes, da Maria føder Jesus. Når Det Nye Testamente udtrykkeligt taler om en jomfrufødsel (sml. Matt 1,22-23; Luk 1,27.34-35), viser det tilbage til den form, som dette løfte allerede havde taget i den gamle græske oversættelse, hvor der tales om 'jomfru'" (SEB 836).

Anvendelse

Somme tider kan navne indeholde en dybere mening. Ens fornavn kan for eksempel i visse situationer opfattes som et løfte (Benedikte = den velsignede) eller en bekendelse (Dorothea = Guds gave). Forældre vælger navn til deres børn med omhu. Det gælder ikke blot for kaldenavnet, men også for yderligere fornavne, der tit kan sættes i forbindelse med bestemte venner eller slægtninge.

Kristus er tegnet på, at Gud ikke lader denne verden i stikken. Han følges med os. Hvor Gud er, er der håb, fred og kærlighed. Har jeg opdaget dette tegn i mit liv?

Frelseren

Matt 1,21-23

Jesus er verdens frelser – er han også din?

Forståelse

Josef skulle give Marias barn navnet *Jesus* – "Gud er frelse". Som begrundelse fik han at vide, at dette barn skulle frelse sit folk fra dets synder. *Immanuel* – "Gud er med os" – kaldes Jesus ganske vist ikke direkte, men hans liv og gerning lever fuldt ud op til denne hæders-titel. Heri så evangelisten Matthæus opfyldelsen af profetien i Esajas' Bog, hvor det blev forudsagt, at en Immanuel skulle fødes.

Resumé Da kongeriget Juda blev truet, opfordrede Gud Akaz til at søge frelse i tilliden til ham. Akaz valgte en anden vej og afslog Guds tilbud. Alligevel forudsagde Gud et tegn – Immanuels fødsel. Dette tegn har fundet sin opfyldelse i Jesus. I ham er Gud med os.

Egne tanker

Spørgsmål til drøftelse

- 1 "Den, der tror, ryster ikke. Han handler ikke overilet. Han har ikke en pessimistisk grundindstilling. Han mister ikke besindelsen. Tro, det er munterhed, der kommer fra Gud" (Angelo Roncalli).

Hvad tænker I om dette udsagn?

- 2 Es 7,1-9

Akaz opfordres til at bevare roen og have tillid til Gud.

Hvordan ville I mon have reageret i hans sted?

Hvordan ser I forholdet mellem tillid til Gud og egen handlekraft?

Hvordan oplever I Guds ledelse i politik og samfund?

Hvilken betydning har tillid til Gud i politik?

- 3 Es 7,10-14

Hvilken betydning har tegn for vores tro? Hvad er fordelene, og hvad er farerne ved sådanne tegn?

- 4 Es 7,14; Matt 1,21-23

Esajas' forudsigelse af en frelsende indgriben i nær fremtid tolkes af Matthæus som profeti vedrørende Jesu inkarnation.

Volder det jer problemer?

Hvordan vil I forklare denne brug af Det Gamle Testamente?

- 5 **Hvordan viser Jesus sig som "Immanuel" i vores liv?**

4. uge

Beslutninger har konsekvenser

Esajas' Bog 7,14 til 8,23

"Han skal være en helligdom, en anstødssten, en klippe til at snuble over, ... en fælde og snare for Jerusalems indbyggere. Mange skal snuble, de skal falde og lemlæstes, de bliver fanget i snaren"
(Es 8,14-15).

Hovedtanke

Selvom mennesker træffer fejlagtige beslutninger, gennemfører Gud sin plan med sit folk. Den, der rejser sig imod ham, må regne med modvind.

Introduktion

En stormagts aggressionspolitik får nationalstaternes sammenhængskraft til at slå revner. Alliancepolitik på den ene side og politisk pres på den anden side ændrer det politiske landskab. Krigserklæringen til den jødiske kong Akaz bliver en udfordring for hans tro. Esajas' budskab i en nøddeskal er:

"Denne Gud, Israels Hellige, er stor nok, vis nok, ophøjet nok til, at man kan stole på ham. Hvis Israel blot kunne fatte Jahves vision, ville hjælp være mulig ... Om Akaz stoler på ham eller ej, så er Gud med Israel, og det er ikke et godt tegn, hvis Israel forkaster ham" (John N. Oswalt, The New International Version Application Commentary, Isaiah, Grand Rapids, MI, 2003, 136).

Oversigt

Søndag	"Gud med os"	Es 7,14-25
Mandag	"Hurtigt-Bytte, Hastigt-Rov"	Es 8,1-4.18
Tirsdag	"Gud [er] med os"	Es 8,5-10
Onsdag	Ikke alt er sammensværgelser	Es 8,11-12
Torsdag	Herren – jeres frygt	Es 8,13-15
Fredag	Spørg Herren	Es 8,16-22

"Gud er med os"

Es 7,14-25

Hvilke fremtidsbilleder udmaler Esajas for Akaz?

Hvad skyldes det, når Gud stiller sig på vores side eller vender sig imod os?

Forståelse

Kong Akaz forkaster Guds tegn, der skal vise ham, at der i den syrisk-efraimitiske krig findes en fremtid uden alliancen med Assyrien. Immanuel, som barnet skal kaldes, er Guds plan: Gud (er) med os.

Situationen er kritisk. Arams (Syriens) konge, Resin, var taget med sine kamptropper gennem Østjordanlandet mod syd, havde befriet edomitterne fra det jødiske åg og stormede fra syd mod Jerusalem. Peka derimod angreb fra nord. Men også de befriede edomitter og filistrene benyttede sig af den gunstige lejlighed til at vende sig mod Juda, der nu var trængt (2 Krøn 28,1-18).

I denne situation maner Esajas til besindighed: "Gud er med os". Der er ingen grund til frygt. Begge fjender vil blive slået, og deres lande vil blive lagt øde. Skulle Akaz ikke stole på Gud, ville tegnet vende sig til det modsatte. Så ville assyrerne falde over Juda. Den yderligere omtale af Egypten henviser til et sammenstød mellem de to stormagter på Palæstinas jord. Juda ville blive skamfuldt klippet – et billede på det voldsramte land eller den faktiske klipning af fanger som slaver.

Anvendelse

Det er som med Mellemøstens sol. Den suger de sidste dråber ud af stråene og tilintetgør liv – eller trækker betændelsen ud af såret og heler det. Hvordan vi oplever Gud, er op til os. Når vores liv orienteres efter Guds vilje, er der intet, der kan tage freden fra os (ifølge John N. Oswalt, s.o., 156).

Refleksion

"Det barn vil blive årsag til fald for mange blandt Israels folk, men andre vil blive hjulpet. Han vil afsløre menneskers inderste tanker, og mange vil hade ham for det" (Luk 2,34; *Bibelen på hverdagsdansk*).

”Hurtigt-Bytte, Hastigt-Rov”

Es 8,1-4.18

Hvad var formålet med at skrive navnet ned?

På hvilken måde kan vi og vores børn være tegn på, at Gud er med os?

Forståelse

Le-Maher-Shalal Hash-Baz, ordret: ”Plyndres snart, røves hastigt!” Ved at navngive sin (endnu ikke undfangede) søn forstærker Esajas profetien om Immanuel (7,16): For inden drengen kan sige far og mor, vil Aram og Israel blive besejret.

Det er kun få ord – blot et navn – men det er en stor tavle. Navnet kan tydeligt læses og er ikke til at overse. Esajas inddrager offentlige vidner. Forudsigelsen gælder fra nu af ikke kun Akaz, der kunne ignorere den, men hele folket (sml. v. 6), hvis repræsentanter muligvis stadig kunne bringe Akaz til fornuft. Som vidne kalder Esajas blandt andre præsten Urija, der senere er alt for villig til at opsætte et hedensk alter for Akaz i stedet for brændofferalteret for Jahve (2 Kong 16,10-16). Profetien gælder også for ham og hele folket.

Begge Esajas' sønner bliver til tegn: Den første som løfterig appel om at have mod, den anden som advarsel. Profetien om fødslen og navngivningen af den anden viser den tvingende nødvendighed: Det kan ikke gå for hurtigt med beslutningen om at stole på Gud!

Navn	Shearjashub (7,3)	Le-Maher-Shalal Hash-Baz
Betydning	En rest vil omvende sig (sml. 10,21f.)	Hurtigt-Bytte, Hastigt-Rov Plyndres snart, røves hastigt
Modtager	Akaz	Folkets vidner
Budskab	Aram og Israel vil ikke kunne bestå	Aram og Israel vil ikke kunne bestå

Anvendelse

Det er et paradoks: Mennesket kan ikke vente, og af frygt for det, der måtte komme, beslutter sig for at handle. Men der ventes længe før mennesket lægger sine anliggender i den Almægtiges hånd.

"Gud [er] med os"

Es 8,5-10

Hvor længe lader Gud stå til? Hvor sætter han grænsen?

Hvad åbenbarer Gud om sig selv i sin tale? Hvad siger det mig?

Forståelse

Siloa-vandledningen, der nævnes her, slår bro til kapitel 7,3, hvor Esajas forgæves har forsøgt at fremhæve løftet "Gud med os" for kongen.

Guds tilbud om hjælp	↔	Guds dom
V. 6a: Fordi dette folk har foragtet Siloas stille rindende vand,		V. 7a: vil Herren lade stærke strømme med meget vand komme over dem,
Egne gerninger. På kort sigt: Fjendernes undergang		Egne gerninger. Konsekvenser på lang sigt: Egen undergang
V. 6b: og glæder sig ved Resin, Remaljas' søn,	↔	V. 7b: nemlig ved Assyriens konge med al sin magt

Assyrien ligner en kæmpe rovfugl, der styrter ned mod sit bytte og kort før landingen breder sine vinger ud for at tage hele byttet i sin besiddelse ... Og netop dette vil overgå landet, som Gud har tilbudt at være Immanuel for" (WStB, Der Prophet Jesaja, Wuppertal, 1988, 183).

Og alligevel: Svigtet, ikke at have stolet på Guds nærvær, ændrer intet ved, at Juda er hans land (v. 9f.).

Slut jer sammen, I folkeslag ...
Spænd bælte, spænd bælte ...
Læg råd op ...
Indgå aftaler ...
(aut. 1931)

I overvældes af frygt ...
I vil blive rystende bange ...
Det kommer der ikke noget ud af ...
De bliver ikke til noget!
For her er Immanuel.
(Bibelen 2020)

Refleksion

"Hvad så, når nogle af dem var troløse? Vil deres troløshed så ophæve Guds trofasthed? Aldeles ikke! ... Guds sanddrøhed bliver endnu større ved min løgnagtighed" (Rom 3,3.4.7)

Ikke alt er sammensværgelser

Es 8,11-12

Hvilken fare står Esajas i?

Hvilket råd hjælper mod tanker om sammensværgelse?

Forståelse

Situationen er anspændt. Den syrisk-israelitiske alliance prøver på at indsætte Tab'al på tronen (7,6). Dertil anvendes også militær magt. Samtidig udvider de umættelige assyriske styrker deres område og indflydelse. Hvilke interne spioner i Juda lægger planer for en sammensværgelse mod kongen – helt efter den angribende alliances ønske? Angsten griber om sig. Og med angsten kommer konspirationsteoriene.

Esajas er heller ikke uberørt af angsten. Det viser udsagnet, at Herrens hånd greb ham. Den afholdt Esajas fra at blive revet med. For burde han ikke, i lyset af Guds Immanuel-løfte, gøre indsigelser mod de formodede konspiratorer?

Anvendelse

Konspirationsteorier synes indlysende, fordi de kun beror på visse kendsgerninger, mens andre udelades. Nogle eksempler nævnes her:

- De anerkendte bibeloversættelser er bevidst blevet forfalsket
- Corona-pandemien er blevet iscenesat for at forberede en verdensregering
- Den økonomiske verdenskrise, klima- og coronakrisen osv. vil udløse en søndagslovgivning

Konspirationsteorier følger ofte et mønster: Der findes konspiratorer, der styrer og ødelægger alt – også dem, der gennemskuer dem. Der er et klart fjendebillede. Den, der ikke tilslutter sig denne teori, er blind og ukritisk. Konsekvensen er, at konspirationsteorier – ofte uden grund – ødelægger tillid. Sagligt betragtet er nogle konspirationsteorier let at gennemskue, med andre er det vanskeligere. Ved næsten alle forekomster af denne tænkning efterlades der ofre. Udløseren er som oftest angst – og den smitter.

Refleksion

Er det, der vejer tungest i mit liv, angsten eller tilliden?

Herren – jeres frygt

Es 8,13-15

Hvordan karakteriseres Gud?

Hvordan kan frygt bekæmpes?

Forståelse

Gud taler til Esajas og de omkringstående: "... frygt ikke, hvad de [folket] frygter, nær ingen rædsel! I skal hellige Hærskarers Herre, han skal være jeres frygt og rædsel."

Det går nok ikke helt uden frygt. Esajas havde oplevet gudsfrygten, da han stod foran den trefoldig hellige Gud (kap. 6). "Hellige Hærskarers herre", får han at høre nu. Det er en vedvarende opgave at hellige Gud blandt andet med et liv i ærefrygt for Gud.

Gud skal være en helligdom, en bolig og tilflugt for lidende og sorgfyldte mennesker – eller en snublesten, som fører til fald og undergang.

Anvendelse

"I en 'feel-good-tid' vil vi gerne høre, at Gud elsker os, uanset, hvad vi gør, og at han aldrig svigter os. Begge dele er absolut sande, og uden det fandtes der ikke noget evangelium for os. Men konklusionen heraf ... at det er ligegyldigt, hvordan vi tér os, er absolut usand. Selvfølgelig mener vi, at vi skal prøve på at gøre vores bedste, men fordi vi gang på gang synder, skal vi jo heller ikke forlange for meget af os selv. Hvor langt er dette ikke fra Esajas' måde at tænke på. Gud beder folket om at holde op med at være så selvoptaget ... og i stedet begynde at være foruroliget over, hvad Han netop nu er ved at gøre ... I stedet for hele tiden at være bekymret for vores egen person burde vi spørge os selv, hvordan vi praktiserer den Enes liv. Han, der har kaldet os til at være hellige ...

Når vi retter vores opmærksomhed mod dette, kan vi have tillid til, at Gud sørger bedre for os, end vi selv er i stand til" (John N. Oswalt, s.o., 155).

Refleksion

Hvad er jeg mest præget af: Tvivl og frygt eller tro, håb og kærlighed?

Spørg Herren

Es 8,16-22

Hvad håber og venter Esajas på?

Hvordan har jeg det med at håbe og at vente?

Forståelse

Nu er der snakket nok. Det, der er sagt, skal skrives ned og forsegles. Esajas efterlader hermed et autentisk dokument (6,1 til 9,6 kaldes også "Esajas' Testamente"). Det er et evigt vidnesbyrd om Gud, der havde sat alt ind på at hjælpe og frelse, og et halsstarrigt folk.

Udover det skriftlige vidnesbyrd er Esajas og hans børn levende vidner.

Anvendelse

Det mest naturlige er at stole på det, som jeg selv har kontrol over. Men på et eller andet tidspunkt når man en grænse for denne kontrol. Skal usikkerheden opløses, er det nødvendigt at se udover egne grænser for erkendelse. Men hvilke kilder kan gavne her? Guds veje ligger ikke altid så åbne som hos profeterne. Så må vi helt enkelt sige: "Her er Immanuel, Gud med os." Men det kræver af og til, at egne forestillinger må vige for tillid til Gud.

Egne tanker

Spørgsmål til drøftelse

1 I hvilken situation har bemærkningen: "Du er ikke alene" eller en tilsvarende gestus haft en lindrende virkning?

2 Es 7,14-17

Hvorfor finder Akaz ingen indre tilgang til Immanuel-løftet:
"Gud med os"?

"Et godt tegn er et dårligt tegn."

Hvad får I ud af dette udsagn i

- a) Judas tilfælde og
- b) for vores tid?

3 Es 8,5-7

Hvordan kan det forklares, at mennesker, der fornemmer, at Gud eksisterer, vælger ham fra?

4 Es 8,11-15

Hvordan vil I forklare, at Gud truer med at blive til en fælde og en anstødssten?

"Når vi frygter Gud, har vi intet at frygte."

Hvad mener I om dette udsagn?

Hvad kan I bruge udtrykket "gudsfrygt" til?

5 Kan I komme i tanke om situationer, hvor I godt vidste, hvad der var rigtigt at gøre, men hvor det alligevel var vanskeligt at træffe en afgørelse?

Hvad hjælper eller opmuntrer jer til at stole på Gud, når I står over for udfordringer?

5. uge

Fredsfyrsten

Esajas' Bog 9-12

"For et barn er født os, en søn er givet os, og herredømmet skal ligge på hans skuldre. Man skal kalde ham Underfuld Rådgiver, Vældig Gud, Evigheds Fader, Freds Fyrste. Stort er herredømmet, freden uden ophør over Davids trone og over hans rige" (Es 9,5-6).

Hovedtanke

Guds fredsrige er målet.

Introduktion

"Det eneste sted, hvor man altid kan finde fred, sundhed, rigdom og lykke, er i et leksikon" (ukendt forfatter).

Det er nemt nok at reagere på diverse fredsiniciativer med hån og måske endda kynisme. For historien lærer os jo, at vi intet lærer af historien. Følgende udsagn stammer fra det fjerde århundrede efter Kristi fødsel: "Hvis du ønsker fred, så forbered dig på krig." Et eller andet sted "brænder" det altid. Der er altid nogen, der leger med ilden.

Det giver anledning til visse spørgsmål: Mon verden nogensinde falder til ro? Hvad hjælper indsatsen i det små, når de store foretrækker at lege krig? Giver fredsvisioner grund til optimisme? Hvad hjælper mod resignation?

Jesus kaldte de "fredsstiftende" for salige.

- Hvilken form for fred tænkte han mon på?
- Hvad kendetegner dem, der stifter fred?
- Hvem er et forbillede for mig i denne henseende?
- Hvor har jeg været med til at stifte fred?

Hvor der ingen retfærdighed er, står freden på lerfodder. Når Guds rige kommer, skal "retfærdighed og fred kysse hinanden" (Sl 85,11).

Oversigt

Søndag	Fredslyset	Es 8,23 til 9,4
Mandag	Fredsbarnet	Es 9,5-6
Tirsdag	Hvad kan blokere for fred?	Es 9,7-10,4
Onsdag	Fredsgerningen	Es 10,5-34
Torsdag	Fredsriget	Es 11
Fredag	Fredssangen	Es 12

Anbefalet læsning til denne uge: Es 9-12

Fredslyset

Es 8,23-9,4

Hvad antyder ordet "dog" i Es 8,23?

Hvornår har jeg med forundring oplevet, at der gik et lys op for mig?

Forståelse

"Indledningen (folk i mørke) knytter sandsynligvis an ved Es 8,23. Befrielsen fra den fremmede magt og tvangsarbejdets tyngende åg sker ved Guds indgriben ligesom dengang, Gideon besejrede midjanitterne med 300 mand (på Midjans dag; Dom 7). Det, Gud gør for sit undertrykte folk, sammenlignes med den første skabelsesdag (lys; sml. 1 Mos 1,3). Konsekvenserne nævnes også: høst og bytte er billeder på nyt liv og glæde. De konfiskerede støvler finder ikke anvendelse igen, men bliver brændt" (SEB 838).

Den foreliggende takkesang er et modstykke til den trøstesløse situation, Guds folk befinder sig i. Endnu er det på vandring gennem det store mørke, men det har dog set et lys. Menneskene sidder ganske vist stadig i dødsskyggernes land, men lyset skinner allerede over dem. Vejen gennem mørke og nød får en retning og et mål på grund af det store lys.

Galilæa, hvor nederlaget begyndte, skulle efter Guds vilje senere hen komme til at stråle. Det sted, hvor lyset først var blevet slukket, skulle lyses op igen.

Jesus som "verdens lys" kom til verden.

Anvendelse

Lyset fra Galilæa er også kommet til os. For en uge siden var det jul. Det er altid "jul", når vi åbner os for lyset fra Gud.

Refleksion

"Gud, du, som lyset og dagen oplod, selv er du lysenes kilde."

Fredsbarneret

Es 9,5-6

Hvordan beskrives fredsstifteren?

Hvilke af mine egenskaber har fredspotentiale?

Forståelse

"Omvæltningen, der skildres her, beror på, at et barn – den kommende konge – skal fødes. Nogle fortolkere ser en direkte sammenhæng med 7,14. Den nye konges ærestitler, som efter gammel orientalsk skik opførtes i kongedokumentet, nævnes allerede her ... navnet Fredsfyrste er i denne sammenhæng det vigtigste, fordi det udfoldes i det følgende og så at sige er et udtryk for et 'regeringsprogram'. Fred (shalom) betegner en tilstand, der fuldstændig er fri for ond indflydelse, et liv i balance præget af ret og retfærdighed. Det er Gud, der skaber denne tilstand med samme lidenskabelige iver, som kendetegner hans forhold til sit folk i øvrigt. Profetordet peger frem imod en genopretning af det gamle Davidsrige. Den kristne udlægning ser heri en henvisning til 'fredsfyrsten', Jesus Kristus (sml. Luk 1,32-33.79; 2,14.29-32)" (SEB 838).

"Herredømmet skal ligge på hans skuldre". Inden Jesus kunne overtage herredømmet, måtte han bære korset og tage lidelser og død på sig. Men nu er han som den opstandne Herre over alle herrer. Han skal bringe evig fred.

Anvendelse

"Herre, gør mig til et redskab for din fred,
 så jeg elsker der, hvor man hader,
 så jeg mægler, hvor der er strid ...
 så jeg tænder et lys, hvor der hersker mørke,
 så jeg bringer glæde, hvor sorgen bor."
 Franz af Assisi

Hvad kan blokere for fred?

Es 9,7 til 10,4

Hvordan harmonerer Guds barmhjertighed med hans vrede?

Hvornår vil hellig vrede være på sin plads i dag?

Forståelse

Gud havde lovet evig fred, men Esajas var nødt til at forkynde ulykke for sin samtid. Budskabet om dommen gjaldt Nordriget med dens hovedstad Samaria (9,7-8). Fire gange gentages det næsten stereotyp: "Trods det har hans vrede ikke lagt sig, hans hånd er stadig løftet" (9,11.16.20; 10,4).

Som blokeringer nævnes:

hovmod (9,8-9)

vildfarelse (9,15)

gudløshed og ondskab (9,16)

alles kamp mod alle (9,19)

uretfærdige love (10,1-2)

Esajas' domsord er skræmmende. Det, der hændte dengang, var frygteligt. Men katastroferne, som Gud tillod, havde den virkning, at der i det mindste var nogle i Nordriget, der kom til besindelse og tog forbindelse til de troende i Juda (2 Krøn 30,11). Det babyloniske fangenskab, der senere også ramte Juda, var endnu en anledning til, at mennesker ændrede holdning, så man kunne starte på en frisk. Således bidrog også Guds domme til, at troen overlevede hos Guds folk på gammeltestamentlig tid.

Anvendelse

Det er blevet vanskeligere for os at tale om Guds vrede. Mange forbinder det med et forkert gudsbillede. Men hvordan skulle himmelråbende uretfærdighed og arrogant magtmisbrug kunne undgå at berøre ham? Skulle han virkelig bare trække på skuldrene af uretfærdighed og hylle sig i tavshed?

Refleksion

Hvor ser jeg eksempler på, at freden har trange kår i såvel privat, kirkelig som samfundsmæssig sammenhæng? Hvor er jeg kaldet til at rydde forhindringer for fred af vejen?

Fredsgerningen

Es 10,5-34

Hvornår bliver en domsafsigelse til et glædeligt budskab?

Kan jeg også se Guds hånd, når jeg rammes hårdt af skæbnen?

Forståelse

"Efter det syvende veråb i 10,1 følger et klageråb over den assyriske stormagt ... den udstrakte hånd, der fik stormagten til at virke som JHWH's strafferedskab, rækker nu ud efter Assyrien, som ikke så sig selv som redskab for den eneste sande Gud. At være en verdensmagt kan medføre illusionen om at være guddommelig, hvilket er lige så grotesk som billedet af en økse, der hugger den, der holder den ... Mens Assyriens rest er minimeret til ubetydelighed, så kan Guds folks rest til gengæld se en lys fremtid i møde. Opgaven er at drage den rigtige konsekvens af begivenhederne i verden og omvende sig til JHWH. Og selv om folket Israel efter eksilet skal blive talrigt igen, så vil den sande rest dog kun bestå af en lille gruppe (v. 22)" (Stuttgarter Altes Testament, 1695).

Anvendelse

I det ene øjeblik Guds forlængede arm (v. 5), i næste øjeblik selv under anklage. Det skulle ikke blive sidste gang i historien, at magter, der undertrykte andre, senere led samme skæbne. Der findes også eksempler på det modsatte: Gårsdagens undertrykte blev morgendagens undertrykkere. Men uret er og bliver uret, uanset hvem der udfører den. Også under historiens urolige forhold beholder Gud tøjlerne i sin hånd. Den, der over for Assyrien viste sig at være overmand, vil også ved dages ende være Herren (Åb 19,19-21).

Refleksion

"Så kast da al din smerte
på Herrens stærke magt,
o håb, o, håb, mit hjerte,
vær trøstig, uforsagt!
Du er dog ej den herre,
som alting råde bør;
Gud monne sceptret bære,
og alting vel han gør."
Adventistkirkens salmebog, 73,6

Fredsriget

Es 11 Hvilke forhåbninger knytter der sig til den lovede hersker "fra Isajs stub"?

Hvad kendetegner de mennesker, som jeg gerne søger råd hos?

Forståelse

Isaj var Davids far. I denne profeti drejer det sig altså om den jødiske kongeslægt. På Esajas' tid havde den allerede mistet meget af sin glans og sin magt. På grund af det babyloniske fangenskab var det så endelig sket med kongeriget. Fordums stolte træ var reduceret til en stub. Men den var ikke død. Den skulle frembringe en ny kvist. Denne kvist beskrives i v. 10 med et ord, der kan betyde "rodkud" eller simpelt hen "rod".

Denne beskrivelse passer ene og alene på Jesus Kristus, der er såvel rod som efterkommer af David, "rodkud og ætling" (Åb 22,16). Som Skaberen er han nemlig ophav til alt (Kol 1,16). V. 11-16 beskriver i bil- leder fra den gammeltestamentlige verden, hvordan Guds folk samles og sejrer over dets fjender. V. 10 går dog langt ud over Israels nationale område. Denne profeti er gået i opfyldelse, idet Gud ved Jesus Kristus tilbyder alle mennesker frelse.

Freden i denne vision er ikke begrænset til de troendes indre sjælefred, mens de ydre omstændigheder stadig er præget af katastrofer. Hele skaberværket inddrages. Erkendelse, visdom og forstand kommer igen til deres ret. Hvilken vision!

Anvendelse

Er skildringen af den paradisiske fred mellem dyrene ren utopi? Eller kan den give fantasien frit løb og føre til forandringer?

Fortsæt sætningen:
Fred er en tilstand, hvor ...

Fredssangen

Es 12

Hvad takkes Gud for i denne sang?

Hvordan kunne min fredssang lyde?

Forståelse

Første del af bogen slutter med en takkesang. Den afspejler de menneskers følelser, der oplever det messianske fredsrig. De ser tilbage på den retfærdige dom. Taknemmeligheden skyldes, at Guds vrede ikke fik det sidste ord. Gud styrker og trøster sit folk. "Gud er min frelse" (v. 2). Dette er troende menneskers erfaring og årsag til taknemmelighed og lovprisning. Frelsen er ligesom en brønd, man kan blive ved med at øse af (v. 3). Det gælder for israelitterne, men tilbydes alle mennesker (v. 4-6).

Frelse kan vise sig på flere måder. Det største, Gud har gjort for os, er frelsen gennem Jesus Kristus. Han er frelseren (Luk 2,11; ApG 5,31). Men også Gud, Faderen, kaldes sådan (1 Tim 1,1; Tit 3,4-6), for han sendte sin søn til verden og viste på den måde sin kærlighed til menneskene.

Resumé

At Guds evige fredsrig kommer, er sikkert og vist. Det motiverer til selv at være fredstiftere.

Egne tanker

Spørgsmål til drøftelse

1 "Vi vandt krigen, men tabte freden" (ukendt oprindelse).

Hvorfor lykkes det ikke, trods smertelige erfaringer, at skabe varig fred?

2 Es 9,1-6

Hvad kendetegner Jesus Kristus som fredsstifter?

I hvor høj grad kan løftet om den evige fred motivere til at medvirke til en relativ fred?

3 Es 10.1-4

Hvor ser vi nu om stunder hindringer for fred i privat, kirkelig og samfundsmæssig sammenhæng?

Hvor er det lykkedes at fjerne blokeringer?

4 Es 11

Hvad er det fascinerende ved denne vision? Hvordan lyder jeres eksempler på, hvad fred er?

5 Es 12,1-6

Hvad gør indtryk i de frelstes fredssang?

Hvordan kunne vores personlige takkesang lyde?

(Til ordstyreren: Giv eventuelt mulighed for at nedfælde korte tekster, som kan læses højt).

6. uge

Hovmod står for fald

Esajas' Bog kapitel 13 og 14

"Gud står de hovmodige imod, de ydmyge viser han nåde" 1 Pet 5,5.

Hovedtanke

For di Gud er barmhjertig, tager han sig af de undertrykte og bringer de hovmodige til fald.

Introduktion

Det er vigtigt for relationerne til andre mennesker, at man har et afbalanceret selvværd. Den, der ikke kan acceptere sig selv, har som oftest også svært ved at respektere andre. Men hvis man udelukkende fokuserer på sig selv, kan det have fatale følger. Først og fremmest for ens medmennesker, der ser sig ydmyget og nedgjort, men også for en selv. For hovmod står for fald.

Talemåden fra Ordsp 16,18 er for længst blevet en del af vores sprogbrug, fordi det er forbundet med stor livsvisdom. Dette bevingede ord advarer om et dybt fald. Når det sker, kan man næppe forvente medlidenhed. Tværtimod: Skadefryden venter lige om hjørnet.

Bibelen anser mennesker for hovmodige, når de i høj grad overvurderer sig selv og ikke anerkender nogen autoritet. Der er mange eksempler på, hvad der sker, når mennesker vil sætte sig i Guds sted.

Oversigt

Søndag	Gud forbarmer sig over sit folk	Es 14,1-3
Mandag	Spot over tyrannen	Es 14,4-8
Tirsdag	Indhentet af forgængeligheden	Es 14,9-11
Onsdag	Verdensherskerens fald, nekrolog	Es 14,12-15
Torsdag	Verdensherskerens fald, fortolkning	Es 14,12-15
Fredag	Forundring og glemsel	Es 14,16-23

Anbefalet læsning til denne uge: Es 13 og 14

Gud forbarmer sig over sit folk

Es 14,1-3

Hvor viser Gud sin barmhertighed overfor sit folk?

På hvilke områder anser jeg det for nødvendigt, at forholdene ændrer sig?

Forståelse

Mens Es 13 handler om dommen over Babylon, viser begyndelsen af kapitel 14, hvilke følger det har for Guds folk: Israel bliver befriet, og de landflygtige kan vende hjem. Hvorfor mon? Havde Israel gjort sig fortjent til det? Aldeles ikke. Alt dette skete, fordi Gud havde forbarmet sig over sit folk. Det hebraiske udsagnsord *raham* [רַחַם] (forbarme sig) udtrykker først og fremmest en moders velvilje, som hun viser sit barn. Med dette ord udtrykkes også, om den underlegne part i krigen skånes af sejrherrene eller ej (sml. Jer 21,7).

Den, der har brug for barmhertighed, er anvist på den "overlegnes" velvilje. Det står således klart, at Israel ikke har gjort sig fortjent til, at dets skæbne vendes på grund af omvendelse eller andre velgerninger. Det er Gud, der frivilligt har forpligtet sig til at tage sig af sit folk. Derfor tilbyder han dem nye livsvilkår.

Anvendelse

"Vi gavner os selv, når vi altid tænker på Guds gaver. Det styrker vores tro, så vi beder om mere og får mere. Vi har mere glæde af at få en lille velsignelse af Gud end af at læse om andre menneskers tro og oplevelser. Det menneske, som er taknemmelig for Guds nåde, vil blive som en frodig have. Han vil være sund og rask. Hans lys vil skinne i mørket, og Herrens herlighed vil skinne på ham" (Ellen White, *Vejen til et bedre Liv*, DB 2013, s. 56).

Refleksion

"Nåden er altid gratis, men aldrig forgæves" (Johannes Jourdan, 1923-2020).

I hvilke situationer kan denne sætning gavne mig?

Spot over tyrannen

Es 14,4-8

Hvem handler spottesangen om?

Hvordan kan satire nu til dags blive en del af forkyndelsen?

Forståelse

Verdensmagten Babylons undergang (kap. 13) bidrog til befrielsen af Jakobs efterkommere. Det skete efter erobringen ved perserkongen Kyros (539 f.Kr.). Han ødelagde godt nok ikke byen, men alligevel var det begyndelsen til enden for Babylon. Guds folk blev aldrig mere truet af dets herredømme.

Versemål og indholdets billeder viser, at versene 4b til 21 er en klagesang over en verdenshersker og hans riges undergang (sml. Mika 2,4; Hab 2,6). Dette afsnit bliver af bibelfortolkere anset for at være "ikke blot den mest overvældende digtning i Det Gamle Testamente, men også i verdenslitteraturen" (ATD, Otto Kaiser, *Der Prophet Jesaja*, Kap. 13-39, Göttingen 1973, 27).

Hvor en klagesang roser den afdøde, fremhæver han hans præstationer, sikrer ham et hæderværdigt minde og trøster de efterladte, er disse elementer vendt til det modsatte her. Der udbryder således jubel og glæde over tyrannens fald. Ved at knytte "sang" (ordret: sammenligning, talemåde, ordsprog) sammen med klagesang og vende de ellers anvendte udsagn til det modsatte, bliver sangen til en parodi og en spottesang.

Anvendelse

Som i de foregående vers formuleres også her et eskatologisk håb. Det er uden betydning, hvilken af Babylons konger, der her er tale om. I Bibelen bruges "Babylon" ofte til at betegne en magt, der bekæmper Guds folk, som længes efter dens undergang: Rom (1 Pet 5,13) og Guds modstander i Johannes' Åbenbaring (14,8; 16,19; 17,5; 18,2.10.21) Babylons endelige undergang sker ved Jesu genkomst.

Indhentet af forgængeligheden

Es 14,9-11

Hvordan vises det, at Babylons konges fald ikke kan overgås?

Hvilken rolle spiller overdrivelser i vores kultur?

Hvornår har vi tendens til at overdrive?

Forståelse

I form af et digt beskrives her, at tyrannens ankomst i dødsriget skaber stor opstandelse, selvom der i realiteten hersker total uvirksomhed der (Præd 9,5). Denne overdrivelse viser tydeligt, hvilken betydning man tilmåler den mægtiges fald. Med billedsprog afsløres og kompromitteres han: "Dødningskongerne" "hilser" på den nyankomne, hvis ry og rygte allerede ved dem, han dræbte, er nået til underverdenen.

"Dem, han dræbte, hilser den, der engang herskede over verden som tyran og blev andres skæbne. Billedligt talt stødes nu det ondes magter fra 'tronen' på jorden for at stige ned i dødens skygge ... Babylons konge, der har dræbt så mange, ville selv blive dræbt" (SDA Bible Commentary, ty. oversættelse 4, 242).

Anvendelse

Her handler det uden tvivl om poesi, som ikke skal tages bogstaveligt. Der er tale om døde konger, der hilser den nye kollega velkommen i dødsriget, hvor maddiker og orme dækker ham. Lige så lidt som træer kan tale (v. 8), kan døde tale. Denne poetiske tekstform udtrykker, at en hovmodig konge vil blive ydmyget ligesom andre stolte herskere før ham. Det drejer sig altså ikke om en beskrivelse af de dødes tilstand, som skal forstås bogstaveligt. Disse vers beskriver ved hjælp af billeder alle menneskelige (og djævelske) magters forgængelighed.

Refleksion

"Tanken om alle jordiske tings forgængelighed er en kilde til uendelig sorg og en kilde til uendelig trøst" (Marie von Ebner-Eschenbach, østr. forfatter, 1830-1916).

Verdensherskerens fald – en nekrolog

Es 14,12-15

Hvordan beskrives kongens herredømme og fald?

Hvorledes kan man blive klar over, om en tekst skal forstås bogstaveligt eller billedligt?

Forståelse

Teksten taler om verdensherskerens ønske om at opnå en position, hvor ingen står over ham, end ikke Gud. Sådan noget kan kun planlægges af en, der fuldstændig har mistet forbindelsen til virkeligheden og alene er fascineret af sig selv. I historien findes der flere af den slags eksempler.

For eksempel lod Nebukadnesar billedstøtten af guld tilbede som en gud. Han truede dem med drastiske straffe, der nægtede at efterkomme den befalede hyldelse (Dan 3,5-6). Fra magtens tinde betragtede han stolt det, som han havde opnået. Han var beruset af det og priste sin "store magt" og "herlighed". Men Gud jog ham bort fra det menneskelige fællesskab, og han måtte leve et liv som kvæget på marken (Dan 4,26-29).

Esajas gør det klart: Den, der vil være Gud lig, må ned i den dybeste afgrund – det gælder også for et himmelsk væsen. Skarpere kan kontrasten ikke trækkes op. I teksten anvendes billedet af *morgenstjernen*. Den tindrende stjerne i den tidlige morgendæmring slukkes så snart, solen står op.

Faldet som følge af selvovertvurdering er også blevet tematiseret uden for Israel. Den græske digter Euripides fortæller i en myte om Phaeton, der var søn af solguden Helios. Da faderen tilbød ham at opfylde ét ønske, bad Phaeton om at måtte styre solvognen en hel dag. Men da han mistede tøjlerne og kom ud af sporet, forårsagede han en enorm ildebrand på jorden. Af faderguden Zeus blev han derfor dræbt med et lyn.

Refleksion

"Den, der stiger højt til hest, er en dårlig rytter" (Charles Tschopp, schw. forfatter, 1899-1982).

Verdensherskerens fald – en yderligere fortolkning

Es 14,12-15

Hvordan beskrives den faldne hersker?**Under hvilke omstændigheder er traditionelle fortolkninger en hjælp til at forstå bibelske tekster?**

Forståelse

Luther oversatte det hebraiske udtryk *helel ben-sahar* med morgenstjerne. Vulgata, den latinske oversættelse af GT, anvender her udtrykket *Lucifer* (lysbærer). "Ordet, som det her er brugt, ser ud til at være anvendt om Satan af Tertullian, Hieronimus og andre tidlige kirkefædre som de første. I middelalderen var det almindeligt anvendt på denne måde" (SDA Bible Commentary, ty. oversættelse 4, 242).

Opfattelsen af, at Es 14,12-15 beskriver Satans fald i forhistorisk tid, opstod således først i det 3.-4. årh. e.Kr. "Det bør anerkendes, at forfatterne til Ez 28 og Es 14 ikke først og fremmest havde til hensigt at beskrive den frafaldne Lucifers fald og karakter. Profeterne talte om Israels historiske fjender." Og alligevel: "En fortolkning med overført betydning synes nærliggende. Kongerne i Tyrus og Babylon, der er portrætteret med særdeles menneskelige egenskaber, viser egoisme og stolthed, hvilket også var årsagen til synd. På denne måde sammenligner profeterne dem med Lucifer" (George Knight: *My Gripe with God*, Hagerstown, MD, 1990, 143).

Anvendelse

Fra det engelske kolonialherredømmes tid berettes om følgende begivenhed: En englænder gjorde sig umage med at forklare en indianer, hvor stort det britiske imperium var. Han sagde: "Solen går aldrig ned over dette rige. Forstår du, hvad det betyder?" – "Ja da," svarede indianeren, "det betyder, at Gud hele døgnet rundt bliver nødt til at lyse ind i jeres mørke gerninger!"

Forundring og glemsel

Es 14,16-23

Hvordan beskrives "Lucifers" skæbne?

Hvordan påvirkes jeg af disse dramatiske udtryk?

Forståelse

Den tidligere så frygtede fjende hånes. I sin død og grav mister han sit ry og sin herlighed. Hans lig kastes i en stenfyldt afgrund.

Anvendelse

Disse vers synes også at have eskatologiske dimensioner. Nogle kapitler senere beskriver Esajas, at også menneskets sidste fjende, døden, besejres (25,8). Det er et håb, som tages op i Det Nye Testamente, og som i Johannes' Åbenbaring udtrykkes på denne måde: "Han vil tørre hver tåre af deres øjne, og døden skal ikke være mere, ej heller sorg, ej heller skrig, ej heller pine skal være mere. Thi det, der var før, er forsvundet" (21,4).

Resumé

Hovmod står for fald. Det er spottesangens budskab om Babylons konge. Sådan kommer det til at gå enhver skabning, der hæver sig over Gud.

Egne tanker

Spørgsmål til drøftelse

1 Hovmod står for fald.

Hvorfor hælder nogle mennesker til at overvurdere sig selv?

2 Es 14,1-4

På grund af hovmod faldt Israel. Hvad var årsagen? Hvordan fik Gud situationen vendt?

 Es 14,9-12

3 **Hvad skal denne illustration formidle? Hvad siger den os i dag? Hvorfor er det farligt at overvurdere sig selv?**

3 Es 14,13-15

Ønsket om at være Gud lig synes at være en fristelse for engle såvel som for mennesker. Hvordan kan denne fristelse undgås?

5 Adventistkristne *venter* på, at Jesus med genkomsten fjerner denne jords tyranner og skaber retfærdighed.

Hvad betyder dette håb for jer her og nu?

7. uge

”Den, der stoler på Gud”

Esajas' Bog 36-39

”Hærskarers Herre, Israels Gud, du som troner på keruberne! Du alene er Gud over alle jordens kongeriger. Du har skabt himlen og jorden” Es 37,16.

Hovedtanke

Der kommer noget godt ud af at stole på Gud.

Introduktion

Fra år 900 til 612 f.Kr. herskede det nyassyriske verdensrige på den politiske arena i Mellemøsten. Konflikten mellem Juda og Assyrien er også tema i Esajas' Bog kap. 36 og 37. Sammen med kap. 38 og 39 er de også denne uges emne. De viser, ”at historiens forløb bekræfter sandhedsværdien af de profetiske udsagn i Esajas' Bog kap. 1-35”. Dermed danner de ”et modstykke til kap. 28-31: utroskab mod Herren fører til undergang. Tillid til ham medfører frelse” (ifølge Willem A. M. Beuken, Es 28-39, Freiburg 2010, 357f).

Oversigt

Søndag	En fare for kong Hizkija	Es 36,1; 2 Krøn 32,1-8
Mandag	”Hvem er det, du stoler på?”	Es 36,2-22
Tirsdag	Rystet, men stadig stolende på Gud	Es 37,1-20
Onsdag	Redningen	Es 37,21-38
Torsdag	Hizkijas sygdom	Es 38
Fredag	Hvad har de set i dit hjem?	Es 39

Kap. 15-35 indgår ikke i dette studiehæfte. De indeholder domsord til folkene, men også budskaber om den kommende frelse.

Anbefalet læsning til denne uge: Es 36-39

En fare for kong Hizkija

Es 36,1
2 Krøn 32,1-8

Hvordan forberedte Hizkija sig på konfrontationen med Assyrien?

Hvordan er det indbyrdes forhold mellem menneskelige bestræbelser og Guds hjælp?

Forståelse

Da kong Akaz døde, trådte hans gudfrygtige søn i hans sted. Hizkija var regent for et kongerige, der havde mistet sin suverænitet. Juda skulle betale beskyttelsespenge til Assyrien i form af tribut, fordi Akaz havde begået den fejl at bede det assyriske rige om hjælp mod angreb fra Syrien og Nordriget (2 Krøn 28,16-21).

Da den assyriske kong Sargon II døde på en afsidesliggende slagmark og i år 705 f.Kr. afløstes af Sankerib, syntes Assyrien ikke længere at have så stor magt. Hizkija udnyttede anledningen til at løsrive sig fra Assyrien (2 Kong 18,7). Det viste sig dog, at han havde undervurderet den assyriske magts modstandskraft. Efter at Sankerib havde underlagt sig andre oprørske områder i sit rige, angreb han år 701 f.Kr. resolut Syrien-Palæstina og invaderede Juda.

Da Hizkija så, at Sankerib planlagde et angreb på Jerusalem, traf han omfattende forberedelser til en konfrontation med Assyrien (2 Kong 20,20; 2 Krøn 32,30). Silo-vandledningen, hvis indskrift beretter om tunnelbyggeriet, stammer efter al sandsynlighed fra denne tid. Ud over strategiske forberedelser var det også vigtigt for Hizkija at gøre sit folk opmærksom på det åndelige aspekt: "Med os er Herren, vor Gud; han vil hjælpe os og føre vores krige" (2 Krøn 32,8).

Anvendelse

"Bed og arbejd!" Der er visdom i dette senmiddelalderlige motto, der også er at finde på en af husfacaderne i Friedensau (adventisternes tyske teologiske universitet). Guds hjælp gør ikke menneskelig indsats overflødig. Gud ønsker at samarbejde med os i bestræbelserne på at realisere vores planer.

"Hvem er det, du stoler på?"

Es 36,2-22

Hvilke argumenter benyttede Sankeribs udsending for at skræmme judæerne?

Hvornår har jeg befundet mig i en fuldstændig håbløs situation?

Forståelse

Mens den assyriske kong Sankerib år 701 f.Kr. var optaget af belejringen af Lakish (beliggende cirka 50 km fra Jerusalem), sendte han sin kommandant (assyrisk: Rabsjake = overmundskænk) for at forhandle om Jerusalems frivillige overgivelse.

Da der lå megen sandhed i det, han sagde, virkede kommandantens argumenter overbevisende. I Lakish viste assyrerne, hvad der kunne ske med en stærkt befæstet by, der vovede at gøre modstand. Desuden havde kongens udsending en stor styrke af assyriske soldater (v. 2). Han havde principielt ret i sin påstand om, at Hizkija havde ødelagt forskellige offersteder for at centrere tilbedelsen i templet i Jerusalem (2 Kong 18,4; 2 Krøn 31,1).

Set med menneskelige briller var der altså ingen grund til at tvivle på, at Jerusalem nok var tabt. Derfor gav det mening at spørge Hizkija: "Hvor har du al den selvtillid fra?" (v. 4, Bibelen 2020)

Anvendelse

Dette spørgsmål er ligeså aktuelt i dag. Hvem eller hvad har vi grundlæggende tillid til i vores liv? Hvordan tackler vi frygt og bekymringer privat og i samfundet? Vi træffer dagligt tusindvis af beslutninger, hvoraf de fleste er ubevidste. Hver dag er fyldt med spørgsmål, der venter på svar. Nogle af dem er ikke så vigtige, så dem kan man udskyde. Men den kongelige udsendings spørgsmål er og bliver relevant.

Refleksion

Hvad er mit personlige svar på, hvem eller hvad jeg baserer min tillid på?

Rystet, men stadig stolende på Gud

Es 37,1-20

Ud fra hvilken grundindstilling bad Hizkija om Guds indgriben?

Hvilken prioritering har den personlige bøn i mit liv?

Forståelse

Hizkija var rystet og henvendte sig til Gud. Han bad om støtte fra Esajas, netop den profet, hvis råd hans far, Akaz, havde ignoreret. Det derpå følgende trusselsbrev fra Sankerib bredte Hizkija ud for Guds ansigt i templet, og han bad indtrængende om, at Jahve ville vise sin magt, "så alle kongeriger på jorden kan vide, at du, Herre, er den eneste Gud" (v. 20).

Anvendelse

"På et eller andet tidspunkt mistede jeg Gud," fortæller den veluddannede karrierekvind Dr. Christine Eichel: "Det var ikke sådan, at jeg helt og aldeles tvivlede på ham. Han var der, men det var, som om han faldede ligesom et gammelt fotografi." Efter en barndom, der var præget af den kristne tro, fortrængtes hendes tro af det forstandsmæssige og af uddannelse.

Der gik to årtier, inden Christine Eichel ad snørklede omveje og gennem kriser fandt tilbage til en personlig måde at praktisere sin tro og sit bønneliv på. "Mit liv har forandret sig, siden jeg igen er begyndt at bede. Den oprigtighed, jeg er nødt til at henvende mig til Gud med, har skærpet mit øre, så jeg kan skelne mellem væsentligt og uvæsentligt," skriver hun i sin bog *Warum ich wieder bete* ("Hvorfor jeg er begyndt at bede igen"). "Bønnen løste op for min bundne tunge, og mine tanker mistede kontrollen over min ånd."

Refleksion

"Til alle tider og alle vegne, i alle sorger og alle lidelser, når udsigterne er mørke, fremtiden forvirrende og vi føler os hjælpeløse og ensomme, så vil Talsmanden blive sendt som svar på troens bøn" (Ellern White, *Jesu Liv*, DB 2013, s. 591).

Redningen

Es 37,21-38

Med hvilken begrundelse afgjorde Gud Sankeribs skæbne?

I hvilke situationer er jeg fristet til at være hovmodig?

Forståelse

Som svar på Hizkijas bøn sendte Gud ham et udførligt budskab gennem profeten Esajas. Talen er det centrale i kapitlerne 36 til 39. "Takket være Guds omsorg for Jerusalem er byen sikker. At Jerusalem bliver bevaret på Sankeribs tid, er i Esajas' Bog et billede på Guds frelsende gerning, som danner grundlag for, at man også senere hen kan stole på, at Gud vil være villig til at frelse (Es 40-66)" (Der Kommentar zur Zürcher Bibel, bind 2, Zürich 2011, 1434).

At Sankerib blev dræbt af sine sønner i år 681 f.Kr., er der historisk belæg for. Esajas komprimerer altså i v. 36-38 en længere historisk periodes begivenheder for at dokumentere opfyldelsen af profetien. "Hebræernes Gud havde sejret over den stolte assyrer. Herren var blevet æret i nabofolkenes øjne" (Ellen White, *Profeter og Konger*, DB 1963, s. 174-75).

Ligesom Lucifer gjorde også assyrernes kong Sankerib sig skyldig i selvforherligelse og oprør mod Gud (sml. kap. 14,13-14). Assyreren stode på sin egen magt og styrke. Hovmod står i Bibelen altid som modsætning til Gud, hvilket også ses i denne begivenhed (sml. Ord 16,18b; Jak 4,6).

Anvendelse

Menneskelig selvovertvurdering og vægring ved at anerkende Guds ære kan hurtigt føre til undertrykkelse af medmennesket. Der findes også skjult hovmod: Den, der optræder overdrevent ydmyg, bør spørge sig selv, om ydmygheden er ægte, eller om den i virkeligheden dækker over en falsk stolthed.

Hizkijas sygdom

Es 38

Hvad fik Gud til at skifte mening vedrørende Hizkija?

Hvor har jeg oplevet heling gennem Gud?

Forståelse

De begivenheder, der skildres i Es 38, må være sket i tiden inden assyrernes nederlag. Det fremgår af Es 38,5-6 og 2 Kong 20,6.

År forinden havde Hizkijas far, Akaz, afvist de tegn, Gud havde tilbudt (kap. 7). Dermed fremprovokerede han de begivenheder, der førte til konflikterne med assyrerne. Hizkija derimod bad Gud om et tegn: "Skyggen på soluret kunne kun gå ti streger tilbage, hvis Gud greb direkte ind, og dette skulle være tegnet på, at Herren havde hørt Ezekias' (Hizkija) bøn" (Ellen White, *Profeter og Konger*, DB 1963, s. 167).

Virkningerne af dette mirakuløse tegn var tilsyneladende ikke begrænset til Jerusalem: "Blandt dette folk (babylonerne) fandtes der vise mænd, som studerede astronomi med stor interesse. De blev højlig overrasket, da de opdagede, at skyggen på soluret gik ti streger tilbage. Da deres konge, Merodak-Bal'adan, fik at vide, at dette mirakel var et tegn på, at Himmelens Gud havde forlænget Judas konges liv, sendte han folk til Ezekias (Hizkija) for at lykønske ham med helbredelsen og om muligt få mere at vide om den Gud, som kunne gøre et så stort mirakel" (Ellen White, *Profeter og Konger*, DB 1963, s. 167-68).

Anvendelse

Ligesom Gud benyttede Betlehemsstjernen, for at vise mænd fra Østen kunne finde vej, benyttede han også i dette tilfælde et astronomisk tegn for at tiltrække sendebud fra Babylon. For dem var det en enestående mulighed for at lære den sande Gud at kende. Gud giver os også i dag anledninger til at vidne om ham. Hvordan kan det lykkes for os på en konstruktiv måde?

Hvad har de set i dit hjem?

Es 39

Hvordan kunne Hizkija have reageret mere hensigtsmæssigt over for gæsterne fra Babylon?

Forståelse

"Da ambassadørerne fra det fjerne land kom, fik Ezekias (Hizkija) en glimrende anledning til at ophøje den levende Gud ... Hvilke kolossale forandringer kunne der ikke have fundet sted, hvis disse sandhedshungrende mennesker fra Kaldæas sletter var kommet til at anerkende den levende Guds overhøjhed! Men Ezekias' (Hizkija) hjerte blev stolt og forfængeligt, og for at kaste glans over sig selv lod han de fremmedes grådige blikke betragte de rigdomme, som Gud havde skænket sit folk" (Ellen White, *Profeter og Konger*, DB 1963, s. 168). Den fejl, som Hizkija her begik, skulle vise sig at få vidtrækkende følger (Es 39,6-7).

Resumé

Assyrernes nederlag tydeliggør Guds magt og samtidig hans hensigt: at frelse dem, der stoler på ham. Han er Israels almægtige konge, som har kontrol over jordens skæbne og ønsker, at alle folkeslag skal lære ham at kende.

Egne tanker

Spørgsmål til drøftelse

1 **Hvornår er et menneske tillidsvækkende efter jeres mening?**

Har I på et tidspunkt været i en situation, der forekom jer fuldstændig håbløs? Hvordan tacklede I den?

2 Es 36,1-4

Hvordan ville I have reageret på denne trussel, hvis I havde været i Hizkijas sted?

I hvor høj grad forventer Gud, at vi arbejder sammen med ham om realiseringen af hans planer?

3 Es 37,6-7

Hizkija fik fornyet mod gennem profetens ord. I hvor høj grad har det profetiske ord stadig denne virkning i dag?

4 Es 37,14-16

**Hvilken rolle spiller bønner for jer i hverdagen?
Hvornår beder I mere indtrængende?**

5 Es 39,3-8

Hvorfor reagerede Hizkija, som om han havde glemt Gud?

Hvordan kan vi undgå samme fejl? Hvor bevidste er vi om, hvad vores handlinger kan betyde for eftertiden?

6 **Hvilken indflydelse har denne uges tekster på jeres gudsbillede?**

8. uge

"Trøst mit folk!"

Esajas' Bog 40

"Stig op på et højt bjerg, Zions budbringer, råb højt, Jerusalems budbringer, råb uden frygt! Sig til Judas byer: Her kommer jeres Gud!" Es 40,9.

Hovedtanke

Gud kommer og trøster de lidende

Introduktion

Esajas' Bog 1-39 beskriver begivenheder, der når frem til befrielsen fra assyrerne 701 f.Kr. Kapitel 40 beskriver til gengæld tiden ved afslutningen af det babyloniske eksil (ca. 539 f.Kr.). Jøderne får lov til at vende hjem. Ved afslutningen af deres fangenskab taler Gud trøstende til dem. Hvordan har de mon modtaget og oplevet dette budskab?

Budskabet gælder også for os. Kristus kom for at frelse os fra vores syndeskyld og for at nedrive den barriere, der er mellem Gud og os. En dag vil han komme synligt tilbage og tage os med sig, så vi kan være sammen med ham. Budskabets indhold gælder os og hele verden, som vi må dele det med. Hvordan modtages dette budskab? Modtages den trøst, der ligger deri, eller er der mange, der synes, at det er vanskeligt at tro på?

Oversigt

Søndag	"Trøst mit folk, trøst det!"	Es 40,1-2
Mandag	"Ryd en vej for Gud!"	Es 40,3-5
Tirsdag	"Forkynd! Råb!"	Es 40,6-8
Onsdag	"Råb uden frygt!"	Es 40,9-11
Torsdag	"Med hvem vil I sammenligne Gud?"	Es 40,12-26
Fredag	"Har du ikke hørt det?"	Es 40,27-31

"Trøst mit folk, trøst det!"

Es 40,1-2

Hvilket budskab sendes til Guds folk?

Hvordan hjælper trøstende ord i nødens tid?

Forståelse

Babylons undergang sker i år 539 f.Kr. Perserkongen Kyros overtager herredømmet og gør det muligt for jøderne at vende hjem fra fangenskab. Es 40 taler ind i denne tid. Gud henvender sig venligt til sit folk gennem sit sendebud. Israels fangenskab er bragt til ophør og skylden tilgivet. "Udtrykket *dobbelt straf* er et juridisk begreb: Ifølge 2 Mos 22,3.6.8 skulle den skyldige i tilfælde af tyveri eller underslæb erstatte skaden med det dobbelte" (SEB 871). På grund af folkets utroskab overfor Gud har det måttet lide, men nu er gælden betalt i fuldt omfang. Her bliver Guds nåde synlig. Det viser sig på indtryksfuld måde i Es 53.

Anvendelse

Nutidens lidelser kommer blandt andet til udtryk i følgerne af naturkatastrofer, vold, sygdomme, skyldfølelse, angst for fremtiden, tvivl og selvhad. Gud ønsker at gøre en ende på dette. Lidelse, smerte og sorg skal holde op (Åb 21,3-5). Ligesom han førte sit folk ud fra eksilet, vil han befri sine børn fra syndens fangenskab. Den trøst, som Gud udtaler, gælder for læseren såvel som for den, der hører ordet. Trøsten er en gave og en opgave. Vi kan med taknemmelighed tage imod tilgivelsen i visheden om, at Gud fjerner alt det, som adskiller os fra ham. Dette trøstens budskab skal gives videre til andre. Hvem er i nød? Hvem har behov for trøst? Hvem kan vi give denne trøst?

”Ryd en vej for Gud!”

Es 40,3-5

Hvordan skal Herrens vej ryddes?

På hvilken måde kan vi bidrage til rydningen?

Forståelse

Oldtidens processionsoptog fandt sted på pragtfuldt byggede gader. Det var til ære for kongerne og deres guder. Hvert år ved nytårsfesten præsenterede kongen af Babylon sig med Marduks gudestøtte ved Ishtar-porten og på processionsgaden (både den originale port og gade kan i dag ses på Pergamon-museet i Berlin). Lignende processionser fandt også sted i andre byer, når en konge tiltrådte sit embede, eller når han vendte sejrrikt hjem fra slagmarken (sml. v. 10).

Gud opfordrer os til at anlægge en vej, ad hvilken han vil komme til syne i al sin herlighed. Hans herlighed ligger blandt andet i, at han kan frelse sit folk og også gør det ved at føre det hjem (v. 10-11). Han holder historien i sin hånd, befrier jøderne gennem perserkongen fra eksilet og går denne vej sammen med dem.

Alle fire evangelier har dette skriftsted for øje, når de fortæller om betydningen af Johannes Døbers tjeneste (Matt 3,1-4; Mark 1,1-4; Luk 1,76-78; Joh 1,23). Han er Jesu banebryder og kalder til bod, for himmeriget er kommet nær. Han foretager dåb til syndernes forladelse (Mark 3,2). At jævne Herrens vej skal forstås åndeligt.

Anvendelse

Det er muligt at forberede Herrens vej både i og omkring os. Gud selv er nøglen til en oprigtig forandring af hjertet (Rom 2,4; Ez 36,26-27). Vores tanker, følelser og handlinger kan præges af Gud, når vi alvor beder ham om det. Hvor kan vi opmuntre de nedslåede og støtte dem? Hvordan kan vi undgå at være selvretfærdige?

Refleksion

”Du ser den ørken i min sjæl,
og lænken om mit hjerte.
Du ser min vej, hvor jeg går fejl.
Du føler al min smerte.”
(Andrea Adams-Frey, sanger og lyriker)

”Forkynd! Råb!”

Es 40,6-8

Hvad skal være kernen i Esajas’ forkyndelse?

Hvor finder vi styrke i Guds Ord set i lyset af verdens forgængelighed?

Forståelse

I vers 1-5 hører Esajas forskellige himmelske stemmer, der lader ham få andel i Guds budskaber til og planer med sit folk. Han tager det til sig og gør indholdet til en del af sin egen forkyndelse. Nu lyder Guds opgave til profeten: ”Forkynd! Råb!”. Kontrasten af menneskets forgængelighed og Guds Ords bestandighed er budskabet, som han skal forkynde. Menneskelig visdom, politik, råd osv. er forgængelige ligesom græs og blomster. Rigdom og gods er ting, vi mennesker ikke kan tage med os i døden. Men man kan stole på Gud, og at hans løfter og planer gennemføres.

I sammenligning med Guds eksistens synes den menneskelige ubetydelig (Sl 90,4-6; Jak 1,10-11). Overfor ham, der er hævet over tiden, som var, er og bliver, synes menneskeligt liv at være som støv. Alt efter situationen handler mennesket med overlæg eller vilkårligt. Det er en trøst at vide, at Guds barmhjertighed overfor mennesket er vedvarende. Han og hans ord forandres aldrig.

Anvendelse

Er vi bevidst om, at Gud mener det godt med os? Hvilken plads har han i vores liv? Hvilke svar giver hans urokkelige ord på vores eksistentielle spørgsmål her og nu?

Refleksion

”Når jeg ser din himmel, dine fingres værk,
månen og stjernerne, som du satte der,
hvad er da et menneske, at du husker på det,
et menneskebarn, at du tager dig af det?
Du har gjort det kun lidt ringere end Gud,
med herlighed og ære har du kronet det” (Sl 8,4-6).

”Råb uden frygt!”

Es 40,9-11

Hvilken trøst kan Jerusalem og Zion dele med hinanden?

Hvor i billedet, der beskriver Guds forhold til sit folk, finder vi os selv?

Forståelse

Zion og Jerusalem betegnes som glædens budbringere. Deres budskab skal gælde Judas byer: Gud kommer med styrke. Han fører sit folk sejrrigt frem. Folket er hans løn. Det ødelagte Jerusalem, hvis tempel og mure er styrtet i grus, kan rejse sig af ruinerne og lovprise frelseren og sejrherren med stor kraft.

Guds fremtræden udtrykkes i billeder, hvor han opleves som hersker og hyrde. Israellitternes befrielse er hans gerning – ligesom en anden udvandring (eksodus) - først fra Egypten og nu også fra Babylon. Som hyrde sørger han kærligt for hver enkelt, bærer de svage og leder moderfårene, som kan symbolisere personer med ledelsesfunktioner.

At præsentere de troendes relation til deres Gud som en hjord og dens hyrde er et yndet motiv i Det Gamle og Nye Testamente (Sl 23; Joh 10). Gud er ikke nogen tyran. Han er interesseret i sit folks ve og vel. Hans hjord, hans folk, hans børn er hans løn og bytte, som han gør krav på. Hvordan han har vundet dem, viser sig i hans uselviske indsats og hans grænseløse interesse for sine skabninger (Es 53).

Anvendelse

Hvad der gjaldt for det jødiske folk, gælder også for den kristne menighed: Den skal forkynde glædesbudskabet om Guds komme. Men hvordan passer det sammen med budskabet om dommen, som står i centrum i Johannes' Åbenbaring (Åb 14,6-7)? Da dette imidlertid betegnes som "et evigt evangelium", kan man derfor også gå ud fra, at det handler om glædens budskab om frelsen!

”Med hvem vil I sammenligne Gud?”

Es 40,12-26

Hvilke spørgsmål stiller Gud?

Hvordan ser du på Gud, når du læser disse spørgsmål?

Forståelse

Israels folk er siden dets opståen omgivet af kulturer, hvor hvert folk tilbeder en hovedgud og flere underordnede guddomme. I eksilet står de midt i det. Guddommene præsenteres svarende til deres magtområde med naturmaterialer. Menneskeskabte billedstøtter bæres omkring, og man tror på, at guddommen er nærværende i dem.

For Israel gælder buddet om at afholde sig fra afgudsdyrkelse og fra at lave gudebilleder (2 Mos 20,3-6). Det er umuligt at præsentere Guds storhed i noget menneskeskabt. Gud lader sig ikke indfange i billeder. Et menneske kan fremstille dem nok så omhyggeligt og med ærefrygt – intet af det kan sammenlignes med Gud.

Anvendelse

I spørgsmålene, som Gud stiller, genspejles hans magt og herlighed (sml. Job 38-41). Der er kun én, der kan være svaret på alle disse spørgsmål. Kun Gud er almægtig. Han vil ikke nøjes med, at vi bare ved det, men at vi også erkender, at han er vores hjælper. Hos hvem søger og finder vi hjælp? Hvornår er udfordringerne store nok til, at vi fremlægger dem for Gud? Hvor meget stoler vi på vores egne evner, og hvor meget tillid har vi til Gud og hans plan?

”Lige så snart vi indser vores manglende evne til at gøre Guds værk og overgiver os til at blive vejledet af hans visdom, kan Herren samarbejde med os. Hvis vi vil tømme sjælen for selvet, vil han give os alt, hvad vi trænger til” (Ellen White, *Vejledning for menigheden III*, DB, s. 169).

Refleksion

”Jeg ved på hvem min tro er sat, ham får man mig at unde; hvem Gud kun holder for sin skat skal aldrig gå til grunde. Vel den, som bygger fast på Gud, lad det så tumles ind og ud, han står, når alting ligger.”
(Adventistkirkens salmebog 346,6)

Spørgsmål til drøftelse

- 1 **Et afrikansk ordsprog siger: "Ingen kan tørre andres tårer uden selv at få våde hænder." Hvad tænker I om det?**

- 2 **Es 40,1-2**
Hvordan skal Jerusalem trøstes? Hvad kan vi lære af det for at kunne trøste andre?

- 3 **Es 40,3-5**
Hvorfor skal der ryddes en vej for Gud?
Hvordan kan vi rydde denne vej i og omkring os?

- 4 **Es 40,11**
Hvordan kan Guds ledelse af sit folk karakteriseres?
Hvordan oplever I hans ledelse i jeres liv?
På hvilken måde hjælper det os at høre, hvordan andre oplever Guds ledelse i deres liv?

- 5 **Es 40, 27-31**
Hvordan reagerer I overfor tanken om, at Gud ikke er til stede eller intet ved om jeres vilkår? Hvordan imødegår Gud dette?
Hvordan har I oplevet, at Gud har givet jer nye kræfter?

- 6 **Hvad har Gud gjort for at trøste jer?**
I hvor høj grad har han gjort "sine hænder våde"?
Hvordan kan vi følge hans eksempel?

9. uge

Håbets bærere

Esajas' Bog 41-49

"Jeg danner dig og gør dig til en pagt med folket, til et lys for folkene" Es 42,6b.

Hovedtanke

Gud kalder forskellige mennesker, der skal bringe håb, frelse og frihed til hans folk og hele verden.

Introduktion

En kunsthandler havde billeder til salg. Portrætter af herskere, helte, lærde, digtere og kunstnere. Der var mange, der syntes om hans billeder, for der var noget for enhver smag. Snart var hele samlingen udsolgt, på nær et Jesusbillede, der ikke var ret dyrt. En blind tigger kom forbi, ledsaget af et lille barn, der standsede op ved billedet. "Der hænger billedet af Vorherre ganske ensomt, for alle de andre billeder har fundet en køber." Derpå købte tiggeren billedet af Frelseren for sine sidste penge og sagde: "Når alle andre køber deres afgud, så vil jeg også købe min elskede Herre." Kunsthandleren undrede sig: "Jamen, du kan jo slet ikke se ham." Hertil svarede den blinde mand: "Jeg ser ham udmærket. Det er de seende, der overser ham!" (ifølge Clemens Brentano: Der Kunsthändler).

Vi har det tilfælles med den blinde mand, at vi ikke kan se Jesus med egne øjne. Alligevel vil vi se på ham i denne uge, ligesom Esajas så ham flere hundrede år før hans fødsel. I denne og i næste uge vil vi studere Esajas' kendte tekster, som indeholder fire såkaldte "Sange om Guds tjener" (42,1-9; 49,1-13; 50,4-11; 52,13-53,12).

Disse profetiske udsagn om Guds tjener hører nok til de mest omfattende og detaljerede visioner om Jesu frelsergerning, som både forudser og fortolker hans livsopgave og hengivelse.

Oversigt

Søndag	Det udvalgte folk	Es 41,8-20
Mandag	Lyset til verden	Es 42,1-9
Tirsdag	Guds persiske redskab	44,24-45,8
Onsdag	En frelser, der bryder grænser	Es 49,1-13
Torsdag	Løfter i Es 41 til 49	Es 41-49
Fredag	Jesus, den elskede "tjener"	Matt 3,16-17; 12,15-21; ApG 13,46-49

Anbefalet læsning til denne uge: Es 41-49

Det udvalgte folk

Es 41,8-20

Hvordan udtrykker Gud sin kærlighed til Israel?

Hvilke af disse tilsagn taler til mig?

Forståelse

I de første vers af kapitel 41 gør profeten det klart, at Gud er herre over historien. Han får alle andre "guder" til at bæve. Denne Gud indtager sit folk – *Jakobs orm* – i sin frelsende gerning, idet han kærligt kalder det *min tjener*. Gud kalder ikke sit folk for trælle.

Det hebraiske ord (*ebed*), der her er brugt, kan både betegne en tjener og en søn. "Israel er min førstefødte søn" (2 Mos 4,22). Ved betegnelsen "tjener" ligger vægten på den tjeneste, der skal udføres. Når Gud eksempelvis kalder Moses for "min tjener" (4 Mos 12,7; Jos 1,2), understreger han begge sider: den særlige nærhed til Gud og den særlige opgave.

Idet Gud udvælger sit folk (Jakobs efterkommere), minder han det om sin kærlighed til fædrene, om de løfter, han gav dem, og han udpeger det som sit redskab i planerne om at nå målet.

Gud forsikrer Israel om, at folket stadig er hans barn og tjener: "Jeg har udvalgt dig, og jeg forkaster dig ikke" (v. 9). Derpå giver Gud Israel et af de mest storslåede løfter i Bibelen (v. 10). Dette og de følgende vers gør det klart: Israel skal stole på den sande Gud og hans frelse frem for at sætte sin lid til værdiløse guder og deres billeder, som de hedenske folk gør (Es 41,7.21-24.28-29).

Anvendelse

Gud lover sit folk hjælp og nærhed, støtte og frelse, og forpligter sig til betingelsesløst at være hos dem. I tro har vi lov til at lade disse løfter gælde for os. De gælder for alle, der er kaldet og udvalgt af Gud til at være hans efterfølgere. Hvilken "tjeneste" har Gud kaldet mig til?

Lyset til verden

Es 42,1-9

Hvilke egenskaber har denne Guds tjener?

Hvordan oplever jeg løftet i v. 3?

Se også oversættelsen Bibelen 2020)

Forståelse

Den første sang om Guds tjener giver et indblik i Guds alt omfattende frelse for såvel pagtsfolket som den hedenske verden (jord og øer). I modsætning til Israels udvælgelse (se søndagsafsnittet) kalder Gud her en særlig person til at være sin tjener.

"Hvad Esajas havde sagt om den ventede fredskonge (11,2) ... henviser her til 'Guds tjener': han får sine evner af Guds ånd. Det er hans opgave at bringe ret til folkene (det nævnes tre gange i dette afsnit) og føre retten til sejr. Dermed menes en ny retsorden, givet af Gud til sit skaberværk ... Guds sendebud skal ikke dømmes (knække, slukke), men derimod genoprette, rådgive og bringe befrielse (v. 6-7)" (SEB 875).

Denne profeti blev til sandhed i den frelsende kærlighed, der klart og tydeligt kom til udtryk i Jesu liv (se fredagsafsnittet).

"Jeg styrker dig og hjælper dig, min sejrige hånd holder dig fast [øver retfærdighed]" (41,10). Dette er Guds løfte, da han udvælger sit folk. Hans tjener får et lignende tilsagn: "Jeg, Herren, har kaldt dig i retfærdighed" (42,6). Her som andre steder i Esajas' Bog betyder *retfærdighed* Guds frelseskabende magt, hans befriende indgriben (sml. Sl 71,2; 119,123).

Anvendelse

Ingen møder os med større indfølelse end Jesus. Han styrker vores tillid til Gud, baner vejen til hans nærvær, åbner vores øjne, befrier os fra vores angst og fører os til lyset.

Guds persiske redskab

Es 44,24-45,8

Hvem kan folket takke for sin befrielse?

Hvor ser jeg, at Gud holder verdens gang i sine hænder?

Forståelse

Bag alt, hvad der sker, står verdens skaber, der endda indsætter hedenske konger for at nå sine mål. Den persiske kong Kyros er kaldet af Gud til at befri hans folk og påbegynde genopbygningen af templet i Jerusalem. Han kan ikke alene takke den historiske udvikling for sin karriere, men Gud, der støtter ham og sørger for, at folkeslag og konger underkaster sig ham.

Ved at lade Kyros befri Israel viser Gud, at det ene og alene er ham, der styrer verdens gang. Hele jorden og selv mørkets og ondskabens magter er tvunget til at underkaste sig og (an)erkende hans vilje. Redning og befrielse kommer ikke fra Kyros, men fra Guds *retfærdighed* – det vil sige hans magt til at frelse og vilje til at gribe ind – der falder som regn fra himlen.

Det er overraskende, at Kyros betegnes som *salvet*, på hebraisk: *Messias*. Dermed udtrykkes, at han får en særlig opgave af Gud. I den gamle pagt blev præster (2 Mos 29,7), konger (1 Sam 16,1-3.12; 2 Sam 22,50-51) og profeter (1 Kong 19,15-16) indsat til tjeneste ved salvning. Desuden indeholder dette ord også håbet om den kommende fuldkomne konge, et skud af Davids stamme (Es 11,1), der skal bringe frelse i fremtiden (Sl 89,4-5).

Anvendelse

Gud gjorde brug af en hedensk hersker, der hverken kendte eller tilbød ham, for ved hjælp af dennes militære succes at give jøderne mulighed for at vende tilbage til deres hjemland. Hvilket lys kaster dette på verdenshistorien, hvor Guds vilje vil føre til målet på trods af enhver egennyttig, politisk magtudøvelse?

En frelser, der bryder grænser

Es 49,1-13

Hvilke opgaver påtager Guds tjener sig?

Hvilken modstand oplever han?

Forståelse

I den første sang om Guds tjener (se mandagsafsnittet) kalder Gud ham. I denne anden sang om Guds tjener tager han selv ordet. Han er fuldstændig klar over sit kald og er helt afhængig af Gud. "De i v. 2 omtalte våben peger muligvis på den todelte opgave (v. 6): sværdet bruges til nærkamp, pilen på afstand" (SEB 884).

Tjeneren får ikke kun til opgave at genrejse og samle det adspredte Israel. Han overtager også opgaven, der er omtalt i den første sang: at være lys for hedninger (42,6; 49,6), at virke uden for det udvalgte folks grænser og også viderebringe Guds ord til de øvrige folkeslag.

V. 7-12 er et sammenhængende befriende frelsesbudskab til israelitterne, der bliver undertrykt og udsat for foragt af fremmede magter. Datidsformen i den hebraiske tekst i v. 8 udtrykker, at Guds beslutning om fortsat at være sit folk nådig er uigenkaldelig.

Opgaven fra Gud: at bringe frelsens lys til hedninger, relateres i Det Nye Testamente til Jesus og finder sin opfyldelse i ham (Luk 2,32; Joh 8,12; 9,5).

Anvendelse

På trods af vanskeligheder og modstand (v. 4) bevarer tjeneren en ægte, personlig tro, som gør, at han i alle forhold kan sige min Gud. Hvordan hjælper overbevisningen om mit eget kald og Guds stadige nærvær mig til at bevare troen, selv når tingene ikke går som smurt, og jeg er ude i stærk modvind?

Løfter i Es 41 til 49

Hvilke af følgende løfter betyder mest for dig i din nuværende situation?

- Es 41,10 "Frygt ikke, for jeg er med dig, fortvivl ikke, for jeg er din Gud. Jeg styrker dig og hjælper dig, min sejrige hånd holder dig fast."
- Es 43,1-3 "Frygt ikke, for jeg har løskøbt dig, jeg kalder dig ved navn, du er min. Går du gennem vand, er jeg med dig, gennem floder, skyller de ikke sammen over dig; går du gennem ild, bliver du ikke forbrændt, flammen brænder dig ikke. For jeg er Herren din Gud, Israels Hellige er din frelser."
- Es 43,11 "Jeg, kun jeg, er Herren, der er ingen anden frelser end mig."
- Es 43,25 "Det er mig, kun mig, der sletter dine overtrædelser, for min egen skyld husker jeg ikke på dine synder."
- Es 44,22 "Jeg udsletter dine overtrædelser som en sky, dine synder som et skylag. Vend tilbage til mig, for jeg har løskøbt dig."
- Es 45,22-24 "Vend dig til mig, og bliv frelst, hele du vide jord! For jeg er Gud, der er ingen anden. Jeg sværger ved mig selv, sandhed udgår af min mund, ord, der ikke vender tilbage: For mig skal hvert knæ bøje sig, hver tunge skal sværge ved mig. Om mig skal man sige: Kun hos Herren er der retfærdighed og styrke."
- Es 46,4 "Til I bliver gamle, er jeg den samme, til I bliver grå, bærer jeg på jer. Det har jeg gjort, og jeg vil stadig løfte jer, bære på jer og bringe jer i sikkerhed."
- Es 46,13 "Jeg bringer min retfærdighed nær, den er ikke langt borte, min frelse lader ikke vente på sig."
- Es 48,17-18 "Jeg er Herren din Gud, som lærer dig, hvad der gavner, som fører dig ad vejen, du skal vandre. Gid du ville lytte til mine befalinger, så blev din fred som en flod og din retfærdighed som havets bølger ..."
- Es 49,15-16 "Glemmer en kvinde sit diende barn? Glemmer en mor det barn, hun fødte? Selv om de skulle glemme, glemmer jeg ikke dig. Se, i mine hænder har jeg tegnet dig ..."

Spørgsmål til drøftelse

1 Verden har brug for håb. Hvilke håb kan opmuntre mennesker?
Hvem i vores tid taler om den slags håb?

2 Es 41,10-14

I hvilken situation giver Gud dette tilsagn?
Hvilke former for angst slås vi og menigheden med i dag?
Hvordan tackler vi det?

3 Es 42,1-4

Hvad er Guds tjeners fremgangsmåde?
Hvordan viser Guds sande kraft og styrke sig?
Hvordan ses det tydeligt, at denne profeti er opfyldt ved Jesus?

4 Es 42,5-7

Hvilke ønsker – for Israel – for verden – for menigheden – ligger
til grund for, at Gud kalder sin tjener?

I hvilken henseende har vi brug for befrielse fra blindhed, mørke og
"lænker"?

5 Es 49,1-6

Hvad er tjenerens reaktion på kaldet?
Hvordan kan tjenerens holdning motivere os til at have et tæt
forhold til Gud?

6 Hvilke løfter fra Es 41 til 49 (torsdagsafsnittet) har fået særlig
betydning for jer?

10. uge

En for alle

Esajas' Bog 50 til 53

"Men han blev gennemboret for vore overtrædelser og knust for vore synder. Han blev straffet, for at vi kunne få fred, ved hans sår blev vi helbredt" Es 53,5.

Hovedtanke

Den bibelske frelseshistorie foregår efter stedfortræderprincippet: Den ene tager de manges skyld på sig og lider i deres sted og udvirker på denne måde frelsen for alle.

Introduktion

Kaptajnen på et sejlskib blev meget syg. Han blev klar over, at han ikke ville nå levende i havn. "Men hvordan kommer jeg i havn hos Gud? Hvad skal jeg gøre?", spurgte han sit mandskab. Kun en dæksdreng kunne hjælpe kaptajnen. "Da vi sejlede ud, gav min mor mig Bibelen med. Jeg har lovet hende at læse i den hver dag," fortalte han. "Hent Bibelen, dreng, og læs noget, som kan hjælpe mig nu, hvor jeg skal dø!" Dæksdrengen hentede sin bibel og læste fra Esajas 53. Ved det 5. vers gik han i stå og spurgte: "Hr. kaptajn, må jeg læse dette vers på den måde, som min mor lærte mig?" – "Ja, læs!". Da læste drengen: "Men han blev gennemboret for Karl Hansens overtrædelser og knust for Karl Hansens synder. Han blev straffet, for at Karl Hansen kunne få fred, ved hans sår blev Karl Hansen helbredt!" – "Holde inde!", råbte kaptajnen. "Det er, hvad jeg har brug for. Læs dette vers en gang til og sæt mit navn, Peter Jansen, ind!". Drengen læste: "Men han blev gennemboret for Peter Jansens overtrædelser og knust for Peter Jansens synder. Han blev straffet, for at Peter Jansen kunne få fred, ved hans sår blev Peter Jansen helbredt!" (ifølge Axel Kühner, *Überlebengeschichten für jeden Tag*, Aussaat 2004, 298f.).

I denne uge skal vi se på den tredje og fjerde sang om Guds tjener.

Oversigt

Søndag	"Gud Herren er min hjælper"	Es 50,4-9
Mandag	Det vil lykkes for ham	Es 52,13-15
Tirsdag	Fra foragt til beundring	Es 53,1-6
Onsdag	Den uskyldiges straf	Es 53,7-10a
Torsdag	Gud har det sidste ord	Es 53,10b-12
Fredag	Den lidende Kristus	1 Pet 2,21-25

Anbefalet læsning til denne uge: Es 50 til 53

"Gud Herren er min hjælper"

Es 50,4-9

Hvilke åndelige principper beskrives her?

Hvad gør tjeneren hhv. mig i stand til at være standhaftig?

Forståelse

Den tredje sang om Guds tjener indledes med Es 50,4. En særlig reference, som findes i denne sang, er den hyppige henvisning til den ellers sjældne betegnelse af Gud som *Gud Herren* (ordret: "Herren JHWH"). Tjeneren retter sig i et og alt efter denne mægtige og troværdige Herre. Denne udruster ham til at være ordets tjener ("har givet mig disciples tunge"). Denne opmærksomme discipel ("var ikke genstridig") taler Guds ord, som han har åbnet sine ører for.

"I modsætning til Jeremias, som ikke havde Guds ord ved hånden altid, men af og til måtte vente på det (sml. 28,10f.; 42,7), og Ezekiel, der i mange år var tavs i sit profetembede, indtil JHWH efter Jerusalems fald igen åbnede hans mund (Ez 3,26; 24,27; 33,22), står tjeneren uafbrudt i lytte- og modtageberedskab" (Ulrich Berges, *Jesaja* 49-54, HThKAT 2015, 102).

På grund af sin gerning er tjeneren udsat for skændsel og spot fra alle sider (ryg og kinder). Det tager han frivilligt på sig. Alligevel ved tjeneren, at han midt i trængslen ikke vil blive til skamme. "Gud Herren er min hjælper!", er hans tillid og hans støtte. Tjeneren stoler på Guds løfte, som ikke kun gælder for ham, men er troværdig til alle tider.

Anvendelse

"Gud Herren er min hjælper!". Denne viden forandrer hverdagen og den måde, hvorpå vi takler lidelse, sygdom og krænkelse, som vi uforstyldt udsættes for. Denne vished skal fornys hver dag. "Hver morgen vækker han mit øre, og jeg hører som en discipel" (v. 4).

Det vil lykkes for ham

Es 52,13-15

Hvilken tillid gives her udtryk for?

Hvilken lykke forsikrer Gud mig om?

Forståelse

Med vers 13 begynder fjerde og sidste sang om Guds tjener (til og med 53,12), der skitserer Jesu lidelse og ophøjelse. Sangen hænger sammen med 42,1-4 og kommer derfra med budskabets konklusion: Tjeneren bringer retfærdighed og befrielse for mange folkeslag.

Gud selv er garanten for, at denne mission lykkes. I betragtning af budskabet om tjenerens grumme skæbne (49,4; 50,6ff.) får dette løfte en særlig betydning. Tjenerens tillid til og afhængighed af Gud har rod i Herrens urokkelige løfter. Den Herre, der har kaldet ham og givet ham opgaven. På vejen mod målet mishandles, plages, slås og kues tjeneren (53,4b). Mange vil se på ham med bestyrtelse. Men så ophøjes han af Herren og bringes til ære og værdighed.

Mange folkeslag med deres konger og herskere vil forundret tie, når de ser det ufattelige og begriber, hvad der sker med tjeneren og gennem ham (53,10b).

Anvendelse

En prisoverrækkelse før kampen er slut og vundet. Der triumferes, selvom slaget ikke er udkæmpet, og fjenden ikke er blevet overvundet. Er dette ikke utilstedeligt? Aldeles ikke, for det er Gud, der bebuder og står inde for det! Sejren eller vores deltagelse i Kristi sejr tildeles os også (Rom 8,37; 1 Kor 15,57; 1 Joh 5,4; Åb 12,11). Hvad medfører bevidstheden og forventningen om denne triumf?

Fra foragt til beundring

Es 53,1-6

Hvilken uventet drejning beskrives her? Hvad er årsagen til det?

Hvad i disse vers taler til mig? Hvad har jeg problemer med?

Forståelse

Et retorisk spørgsmål åbner for en større "vi"-tale. Det forventede svar er tydeligt: Ingen! Ingen kunne forestille sig, at Herrens arm – hans magt – skulle åbenbares i en person, der bliver foragtet og er uværdig og fyldt med smerte og sygdom. I et tilbageblik fortæller de spørgende, hvad de tænkte om denne tjener. Det er forståeligt, at de foragtede og afviste den syge og lidende figur. Sygdom og lidelse blev dengang betragtet som tegn på, at man blev straffet og forladt af Gud. Dette gjorde ham uudholdelig i sine omgivers øjne, og alle undgik ham (sml. Job 19,14).

I vers 4 anerkender "vi" pludselig: Tjenerens sygdom og smerte er vores sygdom og smerte. Herren lod ham ikke bære sin egen skyld, men vores. Tjeneren bærer ikke bare vores skyld, men han bærer den også væk. Han slæber den bort. Det betyder guddommelig tilgivelse, helbredelse og fred. Det går "ud over alle forestillinger og kan kun forstås på passende måde som frelsesgerning ved stedfortrædende lidelse" (Ulrich Berges, *Jesaja 49-54*, HThKAT 2015, 248).

Vers 5 ligner en syndsbekendelse: Hvad tjeneren lider, burde egentlig ramme os. Vi er skyldige i det, som han stedfortrædende for os tager på sig. Ikke han har syndet, men det har vi. Det er hele sangens klimaks: Gud selv kaster vores skyld på ham, så vi bliver helbredt!

Anvendelse

Han blev såret og knust for min skyld. Min straf ligger på ham, ved hans sår helbredes jeg.

Den uskyldiges straf

Es 53,7-10a

Hvad munder Guds tjeners lidelser ud i?

Hvilket indtryk gør disse ord?

Forståelse

Tjeneren lider i tavshed og tager villigt alting på sig. Han plages og mishandles og rives bort fra de levendes land. På grund af folkets synd straffes han og begravnes blandt forbrydere. Han havde hverken begået uret eller svig. "Det var Herrens vilje at knuse ham med sygdom" (v. 10).

Hvordan passer det sammen? Hvad er det for en Gud, der lader en fuldstændig uskyldig lide og ovenikøbet gør det med vilje? Dette skriftsted må ikke misforstås, som om Gud skulle fryde sig over tjenerens skæbne. Det, der understreges i v. 10a, er ikke på den uskyldige person, men på hans tilstand (sml. Es 1,11; Hos 6,6).

"At tjeneren knuses, hører til den guddommelige plan: Hermed menes: 'Det var hans egen suveræne og frie beslutning, det, som han ville'. Målet for denne plan er heller ikke tjenerens udslettelse, men Guds folks redning" (Ulrich Berges, *Jesaja 49-54*, HThKAT 2015, 267).

Anvendelse

Den, der lider uskyldigt, er i sin gode ret til at protestere imod, at det sker. Den, der finder sig i det, viser ikke svaghed, men derimod en imponerende styrke. I hvilke situationer kan det være rigtigt, at jeg giver afkald på min ret? Under hvilke omstændigheder er tålmodighed og ydmyghed et tegn på åndelig modenhed?

Refleksion

På korset bærer han min synd,
i gru jeg ham betragter.
Jeg væmmes ved min stemmes råb,
med skaren ham foragter.
Det var min synd, der holdt ham der,
hans lidelser var mine.
Hans død har skænket liv på ny,
jeg frelses ved hans pine.
(Adventistkirkens salmebog 188,2)

Gud har det sidste ord

Es 53,10b-12

Hvad lover Gud sin tjener?

Hvilket "sidste ord" har Gud til mig?

Forståelse

Gud giver sin tjener lykken (se mandagsafsnittet) og en dyb erfaring af hans bistand (se søndagsafsnittet). Gennem nød og lidelse får tjeneren en dyb erkendelse af og en fast garanti for, at Herren stod og står ved hans side. Herren står inde for ham. Den, der var foragtet og regnet blandt forbrydere, frikendes nu af Gud, dvs. at han kommer til sin ret igen og bliver fuldstændig rehabiliteret. Han giver nu denne retfærdiggørelse videre til de mange, "idet han 'erklærer dem for skyldfri', 'lader retten stå på deres side', 'skaffer dem ret'" (Ulrich Berges, *Jesaja 49-54*, HThKAT 2015, 273).

Fordi han hengav og udøste sit liv til døden som skyldoffer, "udtømte" sig selv ved at blive menneske og var lydlig indtil døden (Fil 2,7-8), får den Retfærdige rigt bytte. Hans stedfortrædende lidelse udelukker en "krigerisk" forståelse af dette bytte. Det betyder snarere, at tjenerens anseelse i samfundet set i lyset af den tidligere skændsel genoprettes. Han indtager sin plads blandt ligemænd og får sin frivillig aflagte værdighed tilbage (sml. Fil 2,9-11).

Det Gamle Testamente taler nogle steder om at bære synden/straffen (3 Mos 19,17; 24,15; 4 Mos 9,13; Ez 23,49). Men kun tjeneren tager den fremmede skyld på sig og bærer stedfortrædende de "manges" synder og den deraf følgende straf. Han bliver ovenikøbet deres fortaler.

Anvendelse

Det er det vigtigste, "... nemlig at Kristus døde for vores skyld, som der står i Skrifterne, og at han blev begravet, at Gud lod ham stå op fra de døde tre dage efter, som der står i Skrifterne" (1 Kor 15,3-4, Bibelen 2020)

Den lidende Kristus

1 Pet 2,21-25

Hvilke af tjenerens gerninger understreger Peter?

Hvilke af Jesu gerninger betyder mest for mig?

Forståelse

Hvem er Guds lidende tjener i Es 42-53? Nogle fortolkere identificerer ham med folket Israel og dets skæbne eller med dens hellige rest. Andre mener, at det er Esajas selv (sml. ApG 8,34). Peter og menigheden derimod ser i disse sange budskabet om Jesu stedfortrædende lidelse. Fire gange kaldes han Guds tjener (ApG 3,13.26; 4,27.30).

Peter har i særlig grad modsat sig, at Jesu lidelse var nødvendig. Først i lyset af opstandelsen erkendte han betydningen af Jesu lidelse og død for rollen som (Guds) tjener.

Resumé

Villig lidelse og ufortjent stedfortrædende død for skyldige mennesker og ultimative triumf er summen af Guds tjeners gerninger, som beskrives i Esajas' Bog. Alt dette kommer tydeligt til udtryk i Jesus Kristus.

Egne tanker

Spørgsmål til drøftelse

- 1 **Hvad kendetegner helte?
Hvornår bliver heltegerninger til andres gavn værdsat?
Hvordan påskønnes de?**
- 2 **Hvilke fælles træk og forskelle findes ved Guds tjeners gerninger sammenlignet med almindelige heltekliecher?**
- 3 **Es 53,4-6
Byttehandel sker almindeligvis til gavn for begge parter.
Hvad er anderledes her? Hvilken glæde har vi af denne byttehandel?**
- 4 **Es 53,7-8
Hvorfor fandtes der for verdens frelse ingen anden vej end Guds tjeners lidelse og død?**
- 5 **Es 52,13 og 53,11-12
Hvordan er disse profetier konkret gået i opfyldelse?
Hvordan påvirker dette jeres liv?**
- 6 **Hvilke steder i Es 53 får jer til at forundres?**
- 7 **Hvordan ville I sammenfatte evangeliet i Esajas' Bog med én sætning?**

11. uge

Kærlighed i praksis

Esajas' Bog 54-58

"Dette siger Herren: 'Tag vare på ret og øv retfærdighed, for min frelse er kommet nær, og min retfærdighed skal snart åbenbares'"
Es 56,1.

Hovedtanke

Guds frelse sprænger alle rammer. Den viser sig i en holdning, der ønsker, at alle behandles retfærdigt.

Introduktion

Guds frelse kan sammenlignes med en pensel, mættet med maling, der dypes i vand. Retfærdighedens farve siver ind i Guds folk gennem Herrens tjener. Den skal befri mennesker fra den byrde, de pålægger sig selv, og gennemsyre dem. Men hvordan søger Gud for retfærdighed i sit folk?

Es 54 og 55 ejer en poetisk skønhed. De genspejler "visheden om, at Guds løfter til sit folk om at ville føre folket tilbage til ham selv, er gået i opfyldelse (Es 49-52). Nu kan man se frem til en invitation og en fest ... Faktisk er Es 54-55 to dele, der tilsammen danner et hele. Kap. 54 er en kærlighedssang fra Gud til Zion, hans fremmedgjorte brud, hvori han forklarer hende alt det, han agter at gøre for at genrejse hende. Kap. 55 er den egentlige indbydelse, hvor bruden opfordres til ikke – på grund af sin vantro – at gå glip af det, der er tiltænkt hende" (John N. Oswalt, *The New Application Commentary*, Isaiah, Grand Rapids, MI, 2003, 595).

Denne tanke fortsætter i kap. 56. Derefter udvides rammerne for løfterne: Også de mennesker, der hidtil stod udenfor, inkluderes. Ingen skal kunne sige, at Guds planer for sit folk ikke også gælder ham. Ved kapitlets slutning skifter stemningen. Gud anklager lederne. De er falske hyrder. I de følgende kapitler fremhæves budskabets tema igen: Sand og falsk tjeneste for Gud med en opfordring til at jævne Herrens vej.

Oversigt

Søndag	"Køb uden penge"	Es 55,1-7
Mandag	"Så højt som himlen er over jorden"	Es 55,6-13
Tirsdag	"Er det det, I kalder faste?"	Es 58,1-5
Onsdag	"Den faste, jeg ønsker"	Es 58,6-12
Torsdag	"Lykken hos Herren"	Es 58,13-14
Fredag	"Hvis ... så"	Es 58

Anbefalet læsning for denne uge: Es 54-58

"Køb uden penge"

Es 55,1-7

Hvilke opfordringer indeholder disse vers?

Hvad oplever jeg, når jeg rækker ud efter Gud?

Forståelse

Gud lover sit folk en nådig, ny begyndelse (54,7-8). Hans vrede varer kun et øjeblik. Dette løfte er en del af hans pagt med sit folk (v. 10). En pagt indeholder rettigheder og pligter for (mindst) to parter eller personer.

På Guds side står der kun gode ting, som også gælder for andre end hans eget folk (55,2-5). Basis for dette er hans barmhjertighed og tilgivelse (v. 7). Selv hvis det skulle komme til bortførelse og eksil, ville han forblive tro imod sin pagt.

Mennesket viser sin troskab mod pagten ved at være åben over for Gud (*komme*, v. 1-3; *høre*, v. 2-3; *søge og kalde*, v. 6). At vende om til Herren vil medføre et forandret liv (v. 7).

Anvendelse

Mennesker kan ikke gøre sig "fortjent" til Guds velsignelse. Derfor vil de på trods af alle deres anstrengelser forblive tørstige, de mættes ikke og er fortsat uden midler – for at blive i billedet (sml. Åb 3,17). Gud indbyder dem til at "købe uden penge" (v. 1-2). Han øser sin velsignelse ud over menneskene, idet han (til)giver (sml. 54,17; Rom 6,23).

"Bibelen lærer os ikke, at synderen er nødt til at angre, før man kan tage imod Kristi invitation: 'Kom til mig ...' (Matt 11,28). ... Men hver eneste gang de gør en indsats for en forandring, ud fra et oprigtigt ønske om at gøre det rigtige, er det Kristi kraft, som påvirker dem" (Ellen White, *Vejen til Kristus*, DB 2019, s. 27-28).

Refleksion

Hvilke impulser fornemmer jeg, når jeg føler, jeg er langt fra Gud? Hvad betyder det for min relation til Gud? Hvad hjælper mig til at vende mig mod Ham i fuld tillid til, at han vil tilgive mig?

”Så højt som himlen er over jorden”

Es 55,6-13

Hvordan kommer Guds veje og tanker til udtryk?

Hvad har fået mig til at ændre mine veje og tanker?

Forståelse

Gud skal søges, fordi han lader sig finde (sml. Jer 29,11-13). Han skal påkaldes, fordi han er nær. Menneskene skal vende om fra deres egne veje og tanker, som Gud er højt ophøjet over. At omvende sig skulle gerne betyde at vende sig om mod Gud, fordi det er hos ham, man finder barmhjertighed og tilgivelse. Guds veje og tanker er meget højere end menneskers, som tit er gudløse, hvilket vil sige ubarmhjertige. Det modsatte er tilfældet med Gud: Det er allerede et tegn på hans storhed, at han gang på gang indbyder sit folk til at være sammen med ham, og at han til stadighed ønsker at velsigne det og give det gode gaver. Det skal blive hans ry, der aldrig slettes (v. 13).

Anvendelse

Guds ord er så virksomt som regnen, der gør jorden frugtbar. ”Ordet, der udgår af min mund” er i Es 55 i første omgang et løfte: Gud tager imod ethvert menneske, der kommer til ham. Guds tilgivelse og accept ”vender ikke virkningsløst tilbage, men det gør [hans] vilje” (v. 11). En varig forandring til det bedre sker især, når et menneske føler sig accepteret. Så kan fred og glæde udfolde sig (v. 12).

”Al forbitrelse og hidsighed og vrede og råb og spot skal ligge jer fjernt, ja, al ondskab; men vær gode mod hinanden, vær barmhjertige og tilgiv hinanden, ligesom Gud har tilgivet jer i Kristus” (Ef 4,31-32). Er det overhovedet muligt at tilgive, som Gud tilgiver?

Refleksion

Hvad har Guds accept bevirket i mit liv?

”Er det det, I kalder faste?”

Es 58,1-5

Hvilke uhensigtsmæssige forhold står i vejen for folkets forventninger?

Hvad forventer jeg mig af ”åndelige øvelser”?

Forståelse

Der fandtes i den jødiske festkalender før eksilet kun én af Gud påbudt fastedag: den store forsoningsdag (3 Mos 16,29-31; 23,27-32). Ti dage forinden skulle der være hornblæsning (3 Mos 23,24) for at gøre folket opmærksom på den forestående festsabbat. I løbet af den følgende periode skulle enhver prøve sig selv og nå til omvendelse. På lignende måde skulle Esajas ”løfte sin røst som hornet” og ”forkynde Jakobs hus dets synder” (58,1). Folket savnede Guds handlen i denne periode (v. 3). Men den store forsoningsdag var åbenbart reduceret til en tom formalitet, der ikke medførte nogen ændring til det bedre (v. 4-5).

Guds folk var uden tvivl meget religiøst – i form af overholdelse af regler. Det gjorde krav på at være et retfærdigt folk. Men det, Israel åbenlyst manglede i sin fromhed, var en oprigtig retfærdighed i praksis.

Anvendelse

Gud ser meget vel menneskers religiøse bestræbelser, men deres ofte egocentriske motiver står i kontrast til Guds uselviske, frelsende gerning.

”Når du derfor bringer din gave til alteret, og dér kommer i tanker om, at din bror har noget imod dig, så lad din gave blive ved alteret og gå først hen og forlig dig med din broder; så kan du komme og bringe din gave” (Matt 5,23-24).

Refleksion

En ”gudstjeneste” udelukkende til egen fordel findes ikke.

"Den faste, jeg ønsker"

Es 58,6-12

I hvor høj grad opleves den faste, Gud ønsker, som et afsavn?

Hvordan kan jeg hjælpe mennesker ud af deres sociale nød?

Forståelse

Gud ønsker for alle mennesker, at de befries fra enhver form for ufrihed og undertrykkelse (v. 6-7). Derudover opfordres Guds folk til at sikre mennesker deres basale, materielle fornødenheder (v. 7). Motivet skal ikke være ens egen "godhed", men derimod den kendsgerning, at andre mennesker også er Guds skabninger og vores søstre og brødre. "Vend ikke ryggen til dine egne".

Fasten, der er rettet mod Gud, bør erstattes af aktiv handlen, der er rettet mod medmennesket. Det, som man egentlig gerne vil gøre for Gud, bør man gøre for medmennesket. Som velsignelse for den rette adfærd lover Gud heling og sit nærvær ("Herrens herlighed"), svar på bøn, omsorg og genoprettelse af det, der var ødelagt. Det er i princippet det samme, han ønsker af sit folk: barmhjertighed over for næsten.

Anvendelse

Det samme gælder for Jesu efterfølgere: "Alt, hvad I har gjort mod en af disse mine mindste brødre, det har I gjort mod mig" (Matt 25,40).

Refleksion

"Kristus vil ikke spørge os om, hvor meget vi har ydet, men hvor meget kærlighed, vi har lagt i det, vi har gjort" (Mother Teresa).

”Lykken hos Herren”

Es 58,13-14

Hvilken sammenhæng er der mellem en Gud velbehagelig faste og sabbatten?

I hvor høj grad oplever jeg sabbatten som frydefuld, og hvordan skaber jeg et indhold i overensstemmelse med selve ideen?

Forståelse

Den store forsoningsdag, som Esajas hentyder til, var en højtidelig *sabbat* i den jødiske kalender. ”I skal holde fuldstændig hvile“ (3 Mos 23,32). Dette udtryk tyder på, at dagen skulle holdes i den ugentlige sabbats ånd. Gud ønskede, at sabbatshvilen skulle gælde for alle arbejdende mennesker og dyr. De skulle hvile fra deres hårde slid og holde en pause (2 Mos 20,10).

Gennem Esajas tager Gud sig af dette anliggende og opfordrer sit folk til at holde sabbatten hellig. Mennesket skal holde inde med sine aktiviteter, forretninger og tomme snak. Sammenhængen i Es 58 viser tydeligt, hvad man bør gøre i stedet: tage vare på ret og øve retfærdighed (sml. Es 56,1-2; 58,2). Det er den faste, der behager Gud.

Anvendelse

Om sabbatten skal mennesket glæde sig over lykken hos Herren. ”Glæde sig over/nyde Herren“ (58,14). Det hebraiske ord for *glæde/fryd* benyttes også som verbum i Es 55,2: at svælge i fede retter – ”Glæde sig over/nyde fede retter“ (55,2)

Sabbatten er en opfordring til os om at give slip og stole på Guds omsorg. Har jeg tillid til Guds løfte? Føler jeg glæde over lykken hos Ham? Føler jeg også glæde ved at møde andre mennesker om sabbatten og drage omsorg for dem?

”Kære forældre, lad sabbatten blive en fryd, så jeres børn længes inderligt efter den og af hjertet og med glæde hilser den velkommen“ (Ellen White, *Vejledning for menigheden I*, DB, s. 234, ny overs.).

Refleksion

”Den, der forstår og oplever sabbatten på den rette måde, burde være immun over for gerningsretfærdighed. Sabbatten opfordrer os nemlig til at holde en pause i vores aktiviteter og i stedet se på Guds skaberværk“ (Volker Kessler, *Der Befehl zum Faulenzen* [Ordren til at dovne], Marburg 2008, 74-75).

Spørgsmål til drøftelse

Hvornår oplever I følelsen af frihed?

 Es 55,1-7

**Hvordan opsøger I Gud midt i en travl hverdag?
Hvilken effekt har et sådant møde på jer?**

 Es 58,6-7

Når det gælder afsavn: Hvor ser I jeres muligheder for at hjælpe mennesker ud af deres sociale nød eller fastlåste situation?

Er der grænser for "den faste, Gud ønsker"?

 Es 58,13-14

Når det gælder nydelse: Hvordan indretter I sabbatten, så den bliver en "lyst" for jer, og I kan have "glæde ved lykken i Herren"?

I hvor høj grad er sabbattens indhold rettet mod jer selv og i hvor høj grad mod jeres næste?

 Es 58,8-12

Disse vers indeholder mere end et dusin løfter. Hvilke tiltaler jer mest? Hvad betyder især v. 12 for os som menighed?

12. uge

"Dit lys kommer"

Esajas' Bog 59 til 64

"Folkeslag skal komme til dit lys og konger til din stråleglans"
(Es 60,3).

Hovedtanke

Mod alle odds kan Gud føre sit folk til fred.

Introduktion

I år 2015 blev jordens statsministre og regeringschefer enige om 17 verdensmål, der skal få verden til at blive et bedre sted inden år 2030. Disse retter sig mod fattigdom og ulighed, menneskehandel, vold mod børn og skal blandt andet fremme lige adgang til mad, rent vand, sundhedspleje, uddannelse, informationer og domstolene. Disse mål udtrykker den erkendelse, at verden kun kan være fredelig, når retfærdighed efterlevs.

Dette er også budskabet i Esajas' Bogs sidste kapitler. Det var en særlig trøst for jøderne, der efter ødelæggelsen af templet og byen længtes efter genopbygningen (58,12; 60,10; 62,7; 63,18; 64,9–10), men også for jøderne, der var vendt hjem fra fangenskab. Disse var dybt modløse, fordi den lovede frelse ved endens tid (Ez 40-48) ikke var i sigte. Deres liv bestod i en hård, frugtesløs og farefuld bosættelse i det gamle hjemland.

Udover det dukkede der også andre spørgsmål op: De hjemvendte så sig selv som den resterende, trofaste rest af Israels folk. Hvordan skulle de jøder, der var forblevet i Judæa og som deltog i andre folkeslags gudsyndelse, håndteres? Hvordan håndtere de nyankomne i landet og ikke-jøderne, der rejste med dem fra Babylon eller de mange fremmede byggearbejdere og håndværkere? Hvilken plads skulle de have i det jødiske samfund?

Oversigt

Søndag	Hvorfor udebliver frelsen?	Es 59,1-21
Mandag	Håbets vækkelsesråb, 1	Es 60,1-14
Tirsdag	Håbets vækkelsesråb, 2	Es 60,15-22
Onsdag	Glædens budbringer	Es 61,1-11
Torsdag	Frelsen kommer	Es 62,1-12
Fredag	Du er vor fader	Es 63,7 til 64,11

Anbefalet læsning til denne uge: Es 59 til 64

Hvorfor udebliver frelsen?

Es 59,1-21

Hvad anser profeten for at være årsag til, at Israels frelse udebliver?

Kan jeg på nogen måde identificere mig med deres egen beskrivelse af den jødiske menighed?

Forståelse

Det jødiske folk boede igen samlet i deres eget land, men den ventede opfyldelse af frelsen (Es 2,1-5) er udeblevet. På råbet om hjælp i kapitel 58,2-3 svarer kapitel 59,1-8 og afdækker dermed årsagerne: Menneskene har ikke ændret sig. Det er dem selv, der gør deres bøn uvirksom og Guds frelsende indgriben umulig på grund af modsætningen mellem deres bønner og deres hverdagsliv.

Fra vers 9 formulerer profeten på folkets vegne en klagende hhv. selvbekrejtende bøn. En sådan bøn ville være et tegn på selverkendelse og begyndelsen på omvendelse, som Gud ville tage imod. Hvis menigheden anerkender dette som sin egen bøn, følger et løfte om, at Gud vil genoprette retfærdigheden med sin guddommelige magt. Modstanderne (v. 18) er sandsynligvis dem, der ikke vender sig bort fra deres afslørede synder, og som dermed har udelukket sig fra Zion, Guds folk.

Anvendelse

Ligesom længslen efter den udeblevne frelse gennemsyrrer den profetiske litteratur og mange af Salmerne, har også kristne fra begyndelsen af haft problemer med udeblivelsen af Jesu komme. Også her er der forsøg på svar (Jak 5,7-8; 2 Pet 3,4.9; Hebr 10,36-37; 1 Thess 5,1-2). Dog ingen steder holdes menigheden ansvarlig for udeblivelsen. Kristus bar offeret for sine efterfølgeres skyld, så de kan vente på deres Herre "befriet for ond samvittighed" (Hebr 10,22). Kristne bør ikke bebrejde sig selv eller andre for udeblivelsen af Kristi komme.

Refleksion

"Jeg ville elske at være, som Gud vil have mig, fordi han behandler mig, som om jeg allerede var sådan" (Hannelore Frank, *Zuversicht*, Kreuz-Verlag 1975, 24).

Håbets vækkelsesråb, 1

Es 60,1-14

Hvordan skildrer profeten den kommende forandring?

Hvordan oplever jeg denne fortælling om frelsen?

Forståelse

"Esajas taler til Jerusalem: Stå op, og klæd dig i strålende tøj, for dit lys er kommet" (v. 1, Bibelen 2020), for den store forandring kommer i nær fremtid! Profeten sammenligner tidspunktet for frelsen med skabelsesmorgenen: Ligesom Guds ord jog mørket bort og frembragte lyset, vil lyset ved endens tid lyse over Jerusalem. Gud kommer igen i templet, ikke som billedstøtte, som hos de andre guder, men som stråleglans. Gud bor atter på Zion. Folkeslag og konger ser det og er på vej med gaver. De vil have del i freden og lykken, der er resultatet af at følge Toraen. Fordi Jerusalem ikke længere har nogen fjender, står dens porte altid åbne. Også jøderne, der er spredt ud over verden, vil flytte til Jerusalem med deres familier. Jerusalem som verdens strålende centrum.

Profeten tegner billeder for alles øjne, der beskriver, hvordan den tidligere og nuværende nød vendes til frelse. De skiller sig tydeligt ud fra virkeligheden, som vi kender den. Profetisk tale skal også forstås som sjælesorg. Derfor handler de profetiske billeder ikke om, hvordan de bliver opfyldt i alle detaljer, men om at styrke troen og tilliden hos tilhørerne. Billederne taler om Guds uendelige muligheder for at skabe en radikal forandring til det bedre for sit folk. De er et håbets vækkelsesråb.

Refleksion

Da den jødiske neurolog og psykiater Viktor Frankl var interneret i en koncentrationslejr, forestillede han sig, hvordan han senere ville fortælle om sine erfaringer. Det hjalp ham til at overleve. Det, som jeg inderligt koncentrerer mig om, vil præge mit liv.

Håbets vækkelsesråb, 2

Es 60,15-22

Hvordan påvirker den beskrevne forandring mennesker?

Findes der i teksten også løfter til mig?

Forståelse

De store forandringer udpenles i kontrastfyldte billeder: Jerusalem vil være en by fyldt med mennesker. Simple byggematerialer erstattes af guld, sølv, bronze og jern, fordi hedenske konger bidrager til dens økonomiske rigdom med deres gaver. Ligesom i begyndelsen af skabelsen – uden sol – er Gud selv lyset.

Anvendelse

Kristne lever også i spændingsfeltet mellem løftet og opfyldelsen og lider under den samme modsigelse mellem det, de tror og håber på, og det, de oplever. De lider under, at de svage stadig lider under volden, og at bønner tilsyneladende ikke bevirker noget.

Hvor kristne hører budskabet om Jesu genkomst og i deres samtaler deler håbet med hinanden, bekender de sig – ligesom Esajas – til, at Gud har uendelige muligheder for at give endelig og evig frelse til verden. Med Jesu første komme skete der noget, der grundlæggende forandrede verdens situation. Bibelske løfter er dog altid forbundet med opfordringen til at handle aktivt og ansvarligt.

Refleksion

”Det, der i dag er det afgørende, er, om vi kristne har styrke nok til at vidne for verden, at vi ikke er drømmere og sidder på lyserøde skyer. At vi ikke lader ting komme og gå, som de nu engang er. At vores tro i virkeligheden ikke er det opium, der lader os være tilfredse midt i en uretfærdig verden. Men netop fordi vi stræber efter det, der er foroven, protesterer vi desto mere indtrængende på denne jord“ (D. Bonhoeffer, 19.6.1932, *DBW* 11.446).

Glædens budbringer

Es 61,1-11

Hvad lover profeten de ydmygede jøder?

Hvordan har jeg det med de andre folkeslags rolle?

Forståelse

Profeten taler om sin udsendelse og sin salvelse. Konger og præster blev salvet. Her er salvelsen med ånden en illustration af, at det er Gud, der har udsendt ham. Han forkynnder befrielse for de modløse. Det er et åbent spørgsmål, om det drejer sig om reelle fanger eller om mennesker, der befinder sig i en fastlåst situation. Det hebraiske ord for frigivelse er et juridisk udtryk for frigivelsen i sabbat- hhv. jubelåret. Forandringens tid vil komme. Hele folket kan opfatte sig som præsteskab, for det skal ikke frygte fattigdom, da alle folkeslagenes rigdom står til dets rådighed.

I fast tillid til den kommende frelse istemmer han fra vers 10 stedfortrædende for folket et jubelråd, der ligner en brudgoms, når han ser sin brud. Nøden og sorgens tid er forbi. Dage med lykke og glæde er kommet (ifølge *Echterbibel III*, 193f.).

Anvendelse

Profetens ord rækker langt ud over hans egen tid. Da Jesus læser dette i Nazarets synagoge, giver han det nyt indhold og en ny horisont: Jeg er glædens budbringer. Frelsens tid begynder nu! Fra denne dag af – ja endnu bedre – fra opstandelsen har troende mennesker lov til at juble: Der er håb for verden og dens fremtid!

"I påsken fandt en eksplosion af guddommeligt liv sted. Det er ikke udelukkende fra Kristi grav en sten er væltet bort, også stenen over verdens og hele kosmos' grav er sprængt bort" (Hanna und Walter Hümmel, *Leise und ganz nah*, Selbitz 2009, 112).

Frelsen kommer

Es 62,1-12 **Hvordan beskriver profeten den herlige stad?**

Hvilket billede af Gud tegner denne tekst?

Forståelse

Ordene er henvendt til mennesker, der sørger over de vedvarende vanskelige forhold i landet. Profeten ser i ånden, at Jerusalems herlighed kommer. Indtrængende henvender han sig til Gud, for at han endelig kan lade dette ske. Han beskriver den kommende frelse i fem afsnit.

Es 62,1-3

Byen vil være som en krone i en konges hånd. Kun et nyt navn kan give udtryk for denne herlighed.

Es 62,4-5

Jahves kærlighed til Jerusalem udtrykkes gennem billedet af et ægteskabeligt forhold mellem brudgommen og hans brud. Byen skal igen fyldes med liv.

Es 62,6-7

Vægterne på muren har til opgave med deres tjeneste at minde Gud om, at frelsen endnu ikke er opfyldt. Han har jo Jerusalems plan i sin hånd (49,16).

Es 62,8-9

... er et billede på velstanden i tiden efter frelsens frembrud.

Es 62,10-12

Profeten opfordrer jøderne, der stadig lever i diasporaen, til at vende hjem.

Anvendelse

I 1963 holdt Martin Luther King sin berømte tale: "Jeg har en drøm om, at sønner af tidligere slaver og sønner af tidligere slaveejere en dag vil kunne sidde sammen ved broderskabets bord på Georgias røde høje."

I november 1940 lod provst Richard Howard svejse tre store nagler sammen til et kors. De stammede fra tagkonstruktionen af den ødelagte katedral i Coventry. Korset skulle være et tegn på nødvendigheden af en fredskultur på tværs af alle folkeslag.

Samme betydning har den svenske kunstner C. F. Reuterswårds pistolskulptur "Non Violence", der står foran FN-bygningen i New York. Pistolløbet har nemlig fået en knude på.

Alle tre har med deres billeder givet mennesker håb og fremmet en positiv udvikling.

Spørgsmål til drøftelse

- 1 **Kendsgerningen om den udeblevne eskatologiske frelse for Israel har hos den hjemvendte jødiske menighed vakt store følelser. Hvor meget er I optaget af den kendsgerning, at også apostlenes forventning om Jesu genkomst endnu ikke er gået i opfyldelse?**

- 2 **Es 59,9-13a**
I hvor høj grad kan I identificere jer med den jødiske menigheds klage?

Hvad mener I om formodningen om, at Jesus ikke er kommet (endnu), fordi menigheden (endnu) ikke skulle være parat?

- 3 **Es 59,16-20**
Hvad giver jer vished om, at Gud vil virkeliggøre sit mål med denne verden?

- 4 **Es 60,1-12**
Hvad rører der sig i jer, når I læser denne beretning om frelsen?

- 5 **Hvilke vers fra denne uge har været særlig opmuntrende for jer og givet jer nyt mod?**

13. uge

"Se, jeg gør alting nyt"

Esajas' Bog 65 og 66

"Nu skaber jeg en ny himmel og en ny jord; det, der skete tidligere, skal ikke længere huskes, og ingen skal tænke på det" Es 65,17.

Hovedtanke

Gud overvinder sit folks synd ved at skabe nyt.

Introduktion

I februar 1990 trådte 22 engagerede Dresden-borgere frem i offentligheden med et åbent brev, det såkaldte "Opråb fra Dresden". De mente, man nu burde have mod til at gå i gang med at genopbygge Frauenkirche, efter at den i 45 år havde stået som ruin. Opfordringen gik verden rundt. To år senere begyndte en længe hæget drøm at gå i opfyldelse. I løbet af 13 år bidrog tusindvis af mennesker med penge, ideer og faglig ekspertise, for at kirken kunne genopbygges. I oktober 2005 blev den genrejste kirke indviet ved en højtidelig ceremoni. En og anden havde nok undervejs mistet troen på, at det nogensinde ville lykkes. Og projektet – genskabelsen af Frauenkirche – kunne også kun realiseres, fordi det var båret af optimisme og tro.

Den jødiske menighed under og efter eksilet spurgte sig selv: "Vil Gud føre sit folk til frelse, til den endelige fred?" Profeten havde et opmuntrende budskab til folket: Gud både kan og vil skænke sit folk en fremtid. Han vil genskabe det og dermed overvinde sit folks synd. Zion bliver moderen for en ny, frelst menighed.

Hvad er formålet med disse profetier? Her er det vigtigt at sætte sig ind i profetens måde at tænke på. Også i Det Nye Testamente omtales nyskabelsen som en frelsende handling såvel her og nu som i fremtiden. Den, der tror på dette vidnesbyrd, vil blive belønnet med glæde og fast tillid.

Oversigt

Søndag	Alting nyt	Es 65,16b-17
Mandag	Glæde på begge sider	Es 65,18-23
Tirsdag	Retfærdighed og fred	Es 65,24-25
Onsdag	Nyskabelsen hos Paulus	Ekskurs
Torsdag	Zion – den frelste menigheds moder	Es 66,1-21
Fredag	Hvad består?	Es 66,22-24

Alting nyt

Es 65,16b-17

Hvad er resultatet af Guds nyskabende handling?

Hvad nyt kunne jeg ønske mig i denne verden?

Forståelse

Efter at profeten har gjort det klart, at det til syvende og sidst kun er en troende menighed, der kan opnå frelse, beskriver han selve frelsen: det gamle skaberværk vil ikke forgå, men der vil være tale om en grundlæggende nyskabelse af det allerede bestående.

"Himmel og jord" er en hebraisk måde at udtrykke *alting* på. I kap. 61 og 62 er øvrige folkeslag inkluderet i Guds folks frelse, men her drejer det sig udelukkende om Palæstina og Jerusalem. I Åb 21 finder vi også denne parallelle beskrivelse af frelsen med fokus på såvel det globale som det lokale Jerusalem (Åb 21,1-2).

Det hebraiske ord *barah* (skabe) anvendes i Det Gamle Testamente ikke blot i forbindelse med skabelsen (1 Mos 1), men også om Guds handlen med sit folk: han *skaber* sit folk, idet han fører det ud af Egypten (Es 43,1), og han skaber det igen, da de vender tilbage fra eksilet (Sl 102,17-18). For Esajas er hver frelsende handling fra Guds side en nyskabelse.

Anvendelse

I synagogen i Nazaret læste Jesus fra Esajas-skriftrullen om den salvede budbringer. Disse ord hører til profetierne om endetidens frelse. Med Jesu virke begyndte opfyldelsen af denne Esajas-profeti, verdens nyskabelse (Luk 4,16-21).

Glæde på begge sider

Es 65,18-23

Hvordan skildrer Esajas livet i det nyskabte Israel?

Mon Gud også jubler over mig?

Forståelse

Guds nyskabende handlen vil glæde både hans folk og ham selv. Al fortidens nød vil være glemt: krige og deres følger som for eksempel sult og børn, der dør. Mennesker vil i fred og ro kunne nyde det, de selv har arbejdet hårdt for at skabe.

Profetens skildring af frelsen er stadig præget af datidens gengældelsesprincip (sml. Ord 10,27-28). Sandsynligvis vil profeten sige: I fremtidens fuldkommenhed vil mennesker leve så retfærdigt, så de kan blive lige så gamle som i begyndelsen (sml. v. 25 og 1 Mos 5). Der tales ikke om de dødes opstandelse. Det optimale mål for ens forhåbninger er et langt, meningsfyldt liv (v. 20).

Evangelierne fortæller, at Jesu komme og virke udløste glæde: blandt hyrderne på marken og hos de syge og udstødte, som Jesus havde kærlig omsorg for. Efter Jesu opstandelse fyldtes disciplene med Helligånden og glæde. Selv Himlen reagerede med glæde på menneskers indre fornyelse (sml. Luk 15).

Anvendelse

"Alt det, som Gud har givet menneskene, er en guddommelig gave. Gaven udspringer af kærlighed. Men kærlighed kan man ikke gøre sig fortjent til. Den handler betingelsesløst ... mennesket har altså fået en gave givet. Man bliver glad for at få en gave. Man bliver også glad, når man selv giver gaver. Det kræver ikke nogen form for præstation, men det giver mulighed for gensidig glæde. Glæde på begge sider, idet den retfærdiggørende Gud glædes over mennesket, som han henvender sig til med sin nåde, og det retfærdiggjorte menneske glædes ved den Gud, der har gjort ham retfærdig" (ifølge Evangelischer Erwachsenen Katechismus, Gütersloh 2006, 245).

Retfærdighed og fred

Es 65,24-25

Hvad står i fokus for Jesu nyskabende handlen?

Hvad kan jeg gøre for at hele relationer?

Forståelse

Den frelse, som Esajas beskriver, beror på en fornyet og intakt relation til Gud og troende menneskers retfærdige handlen. For at anskueliggøre dette fortælles der om bønnesvar, der allerede indtræffer, inden mennesker henvender sig til Gud. Oplevelsen af Guds lange, tyngende tavshed, efter at hans børn har tryglet om hjælp og frelse, vil høre fortiden til.

Endetidens messianske fred vil være så omfattende, at selv dyrene får del i den. Alles krig mod alle er slut.

Den gamle verden var og er vansiret og præget af tilranet magt, grænseoverskridende handlinger og brudte relationer, hvorimod "den nye skabning" i Jesu liv, død og opstandelse viser sig som nye relationer mellem Gud og mennesker og mennesker imellem. Her gælder nye, guddommelige målestoksforhold for adfærd: retfærdighed, tillid og en generøs, imødekommende sameksistens, som overvinder mistillid og fjendebilleder. Genskabelsens grundlov er Jesu bjergprædiken.

"Salige/lykkelige er de ... " Jesus var fortaler for, at man allerede i denne verden, der er præget af brutalitet og gengældelse, viser en adfærd, der svarer til nyskabelsen: gå en ekstra mil, giv også jeres frakke, gengæld ikke ondt med ondt, men velsign derimod! (Sml. Luk 10,25-37).

Refleksion

"Retfærdighed skaber fred" (Es 32,17).

EKSKURS

Nyskabelsen hos Paulus

2 Kor 5,17
Kol 3,3.10

Apostlen Paulus har reflekteret over Jesu forkyndelse i Nazaret, og han har tænkt konsekvenserne vedrørende begyndelsen af nyskabelsen til ende. For ham var der ingen tvivl om, at den troende, frelste menighed samler sig om Kristus. Der, hvor han er, er det nye Zion. For der, hvor et menneske vælger at have tillid til Kristus, er der skabt noget nyt: "Den, der bliver kristen, bliver et nyt menneske. Det gamle er forbi, og noget nyt er blevet til" (2 Kor 5,17, Bibelen 2020).

Også denne nyskabelse har sin Adam: "Således står der også skrevet: 'Det første menneske, Adam, blev en levende sjæl,' den sidste Adam blev en ånd, der gør levende" (1 Kor 15,45). Ved den første Adam kom synden og døden ind i verden. Ved nyskabelsens "sidste Adam" blev synd og død frataget deres magt.

Til livet som ny skabning hører en ny adfærd: "... I har aflagt det gamle menneske med dets gerninger og iført jer det nye, som fornys i sin skabers billede ... ifør jer da ... inderlig barmhjertighed, godhed, ydmyghed, mildhed. Bær over med hinanden og tilgiv hinanden ... " (Kol 3,9-13).

Den ny skabelses herlighed er endnu ikke åbenbaret: "Jeres liv er skjult med Kristus i Gud. Når Kristus, jeres liv, bliver åbenbaret, da skal også I blive åbenbaret sammen med ham i herlighed" (Kol 3,3-4). Når Jesus Kristus kommer i herlighed, bliver nyskabelsen fuldendt og åbenbaret.

Refleksion

Esajas' billeder kan inspirere os til at arbejde for større retfærdighed og mere fred.

Zion – den frelste menigheds moder

Es 66,1-21

Hvad ligger der i, at Zion føder børn, før hun får veer?

Hvordan kan jeg være sikker på, at Jesus opfylder sit løfte?

Forståelse

Versene 1 og 2 er advarende ord til dem i Jerusalem, der satte deres lid til templet og genindførelsen af den tidligere gudstjeneste. De skal forstå, at man ikke ved hjælp af ritualer kan binde Gud til et bestemt sted og kræve, at han er nådig. Gud ønsker, at mennesker viser kærlighed over for hinanden.

Af vers 5 kan man fornemme, at folket var blevet splittet. Nogle stolede på Guds ord og vilje til at frelse. Andre foragtede disse for deres tillid og troskab.

Fra og med v. 7 sammenlignes Zion med en gravid kvinde, der har født uden smerter, det vil sige inden veerne overhovedet satte ind. Det er et billede på, at Zion, der er befriet fra synd, nu bliver til moder for endetidens frelste menighed bestående af alle folkeslag. En sidste gang nævnes her temaet: Zion-Jerusalem. Det hellige bjerg er centrum for den nye verden. Hvor end andre folkeslag bliver en del af frelses-historien, så er Zion midtpunkt. Disse tekster er skrevet til et folk, der var traumatiseret.

Anvendelse

Jesus viste den samaritanske kvinde ved Jakobsbrønden, at Gud søger de sande tilbedere, der ikke er bundet til et bestemt sted med bestemte kultiske traditioner. For de er utilstrækkelige. Han søger dem, der tilbeder "i ånd og sandhed", hvilket vil sige i troen på Jesus Kristus (Joh 4). Dermed tillægger Jesus Esajas' ord om Zion et nyt perspektiv, der er møntet på ham.

"Vi takker dig, Gud, fordi du er den frelsende kraft i vores liv. Du ønsker at ændre vores liv, så vi bliver mennesker, i hvem himlen rører jorden" (H. og W. Hümmel).

Hvad består?

Es 66,22-24

Det hører med til profetens forestillinger om endens tid, at alle folkeslag skal valfarte til Jerusalem for dér at fejre sabbatter og nymåner, og at alle de, der ikke ærer Israels Gud, skal dømmes (sml. Zak 14,16-17). Fornægternes skæbne antydes med to billeder, der er uforenelige: en dyng af lig brænder, men brænder aldrig op; samtidig æder maddiker af den, men den ædes aldrig op. I synagogen læses v. 23 igen, efter at v. 24 er blevet læst op, så oplæsningen ikke ender med et uhyggeligt billede.

Jesus får os til at se disse vers i et nyt lys. De sande troende i endens tid skal ikke tilbede Jesus i Jerusalem, men i ånd og sandhed, hvilket vil sige i troen på Jesus – og det vil ske overalt på jorden.

Resumé

Jesu virke er opfyldelsen af Esajas' ord vedrørende verdens genoprettelse.

Egne tanker

Spørgsmål til drøftelse

- 1 **Somme tider bliver noget gammelt eller ødelagt til noget nyt.
Har I oplevet noget lignende, som gjorde særligt indtryk på jer?**
- 2 **Es 65,19b-25
Hvad synes I særlig godt om ved Esajas' skildring af frelsen?
Hvilke spørgsmål står ubesvaret tilbage?**
- 3 **Es 65, 18-19a
I hvor høj grad kan disse ord også beskrive et kristent menneskes
forhold til Gud?**
- 4 **Es 66,5-13
Hvad tænker I om løftet vedrørende Jesu genkomst?
Hvad giver jer vished om, at Jesus vil fuldende sin påbegyndte
nyskabelse?**
- 5 **Når man ser, hvilken sammenhæng der for Esajas er mellem
retfærdighed og fred, får det så os til at se nødvendigheden af
at arbejde for større retfærdighed i verden?**
- 6 **Hvad har gjort størst indtryk på jer, mens I har studeret Esajas'
Bog i løbet af kvartalet?

Hvem ville I anbefale at studere Esajas' Bog og hvorfor?**